

HUMANISTINEN
AMMATTIKORKEAKOULU

OPINNÄYTETYÖ

Turku Pride -tapahtuman kävijät

Tapahtuman kehittäminen kävijäkyselyn pohjalta

Enni Rasimus

Kulttuurituotannon koulutusohjelma (240 op)

Arvioitavaksi jättämisaika 05 / 2017

www.humak.fi

HUMANISTINEN AMMATTIKORKEAKOULU

Kulttuurituotannon koulutusohjelma

TIIVISTELMÄ

Työn tekijä Enni Rasimus	Sivumäärä 34
Työn nimi Turku Pride -tapahtuman kävijät – tapahtuman kehittäminen kävijäkyselyn pohjalta	
Ohjaava(t) opettaja(t) Minna Hautio	
Työn tilaaja ja/tai työelämäohjaaja Turku Pride ry	
Tiivistelmä <p>Opinnäytetyöni käsittelee vuonna 2014 ensimmäistä kertaa ja sen jälkeen vuosittain järjestettyä Turku Pride -tapahtumaa ja sen kehittämistä vuonna 2016 tehdyn kävijäkyselyn pohjalta. Tämän työn lähtökohtana oli se, ettei tapahtumalle oltu tehty minkäänlaista kehitystyötä tai kävijätutkimusta aiemmin. Tapahtumaa on aiemmin järjestetty vuosittain vaihtuvan työryhmän voimin ja vuonna 2016 ensimmäistä kertaa koordinaattorin ohjaamana. Jonkinlaiselle kartoitukselle oli siis tarvetta, sillä tapahtumaan liittyvä kritiikki oli monessa tapauksessa ristiriitaista ja tapahtuman kehittymisen edellytyksenä on onnistumisien ja epäonnistumisien tiedostaminen.</p> <p>Tämän työn tavoitteena oli selvittää, millaisia kävijöitä Turku Pride -tapahtumaan on osallistunut ja selvittää kuinka he kokivat vuoden 2016 tapahtuman eri osa-alueet, sekä millaisia mielikuvia heillä on tapahtumasta kokonaisuudessaan. Opinnäytetyössäni tarkastelen tekemäni kyselyn tuloksia ja teen niiden pohjalta kehitysehdotuksia, mutta perustelen myös, miksi jotkin tapahtuman osa-alueet ovat olleet toimivia. Käsittelem tapahtuman osa-alueita kulkue, puistojuhla ja oheisohjelma, käyden läpi erilaisia väitteitä näiden osa-alueista. Kävijäkyselyn kokosin palvelumuotoilun teoria mielessäni ja tarkastelin sen valossa kyselyn tuloksia.</p> <p>Tilaaja työlle on Turku Pride ry, joka on vuonna 2015 perustettu yhdistys. Turku Pride ry:n hallitus, sekä nykyinen, että aiempien hallituskausien jäsenet ovat olleet avuliaita tämän opinnäytetyön tekemisessä ja antaneet sitä varten tärkeää tietoa.</p>	
Asiasanat homokulttuuri, kävijät, mielenosoitukset	

ABSTRACT

Author Enni Rasimus	Number of Pages 34
Title Visitors of Turku Pride – Enhancing an event through a customer survey	
Supervisor(s) Minna Hautio	
Subscriber and/or Mentor Turku Pride ry	
Abstract <p>The aim of this thesis was to study how the visitors of Turku Pride experienced the different parts of the event in 2016. Still a relatively new event, a survey of the customer base was needed in order to improve the event. Earlier no customer base evaluations had been done. In 2016 a coordinator was hired to supervise the production of Turku Pride. Before that it had been organised by volunteers. This thesis was commissioned by Turku Pride ry, the organisation behind the event.</p> <p>In order to collect comments from the visitors, a survey was created and distributed to all organisations and individuals taking part in the event in 2016. The theory of service design was used both in the planning of the survey and when analysing the results. Valuable information was provided by the experts in different areas regarding Turku Pride.</p> <p>As a result of the thesis, it was found out that some aspects of the event need improvement. These include the area, program, security as well as the question of demonstrations. Finally, suggestions based on the results of the survey were given on how to improve on these matters.</p>	
Keywords Pride, lgbtiqa+ culture, demonstrations	

SISÄLLYS

1 JOHDANTO	5
1.1 Turku Pride ja Pride -kulttuuri	5
1.2 Priden historia Suomessa	6
1.3 Turku Priden ideologia	7
2 TIETOPOHJA	7
2.1 Palvelumuotoilu	8
3 TIEDONKERUUMENETELMÄT	10
4 KYSELYN TULOKSET	10
4.1 Vastaajat	10
4.2 Kulkue	11
4.3 Puistojuhla	16
4.4 Oheisohjelma	21
4.5 Mielikuvat	24
4.6 Ongelmakohdat	34
5 KEHITYSEHDOTUKSET	35
5.1 Alue ja kulkue	35
5.2 Ohjelma ja juontaja	37
5.3 Mielenosoituksellisuus	38
5.4 Turvallisuus	39
6 TILAAJAN PALAUTE	40
LÄHTEET	41

1 JOHDANTO

Tarjosin opinnäytetyön tekemistä Turku Pride ry:lle ollessani vielä yhdistyksen puheenjohtaja. Turku Pride on vielä suhteellisen tuore tapahtuma, eikä sillä ole vielä vakiintuneita toimintamalleja. Sille ei myöskään ole aiemmin tehty minkäänlaista kävijäkyselyä, jonka perusteella voidaan arvioida sitä kuinka tapahtuma toimii kävijöiden näkökulmasta.

Turku Pride on minulle henkilökohtaisesti tärkeä tapahtuma. Vuonna 2015 suoritin yhdistykselle tuotantoharjoittelun ja olin mukana tuottamassa toista järjestettyä Turku Pride- tapahtumaa. Tällöin mukana ei vielä ollut palkattua tapahtumakoordinaattoria, vaan tapahtumaa järjestettiin itseohjautuvissa työryhmissä.

Vuonna 2015 ja 2016 toimin myös Turku Pride -tapahtumassa turvallisuusjärjestelyiden parissa, sekä yhdistyksen puheenjohtajana. Olen itse päässyt seuraamaan tämän tapahtuman kehittymistä eteenpäin ja toivon tämän opinnäytetyön mukana tulevan jotain uutta kehitettävää. Opinnäytetyössäni keskityn tekemäni kävijäkyselyn vastausten analysointiin ja niistä nousevien kehitysehdotuksien esilletuontiin ja purkamiseen.

Opinnäytetyössäni käsittelen kävijäkyselyn tuloksia ja esitän niiden, sekä oman henkilökohtaisen kokemukseni avulla erilaisia kehitysehdotuksia tapahtumanjärjestämiseen.

1.1 Turku Pride ja Pride -kulttuuri

Turku Pride on vuonna 2016 kolmannen kerran järjestetty seksuaali- ja sukupuolivähemmistöjen tapahtuma. Tapahtuma kestää viikon, maanantaista sunnuntaihin, ja huipentuu lauantain Pride-kulkueeseen ja puistujuhlaan. Viikon aikana järjestetään teemaan liittyviä erilaisia oheistapahtumia.

Turku Pride on voittoa tavoittelematon tapahtuma, ja yhdistykselle, Turku Pride ry:lle, palkallisena toimii ainostaan tapahtuman koordinaattori.

Tapahtuma kokoaa seksuaali- ja sukupuolivähemmistöjä, sekä heidän läheisiään ja tukijoitaan juhlimaan ja osoittamaan mieltään.

Turku Pride -tapahtuma eroaa muista Suomen Pride-tapahtumista, määrittelemällä itsensä mielenosoitukseksi, toisin kun Helsinki Pride tai Tampere Pride- kulttuurita-

pahtuma. Turku Pride määritellään mielenosoitukseksi, Stonewallin muistojuhlaksi, tapaamispaikaksi ja bileiksi. (Turku Pride 2016a) Suomalaisten homo- ja lesboliikkeiden historiassa Stonewall mellakoilla on ollut hyvin vähän merkitystä. (Mustola 2007, 18)

Turku Pride 2016 tapahtui 22.-28.8.2016. Tapahtumaviikolla järjestettiin erilaista ohjelmaa, tarkoituksena tuoda mahdollisimman monelle omaa ohjelmaa, myös esimerkiksi aseksuaaleille ja transsukupuolisille. (Pihlman 2016)

Turku Priden taustaorganisaatio Turku Pride ry perustettiin syksyllä 2014 hoitamaan tapahtuman rahalikennettä ja antamaan lakiapua tarvittaessa. (Pohjola 2016) Kuitenkin Turku Pride on avoin projekti, joka on pääsääntöisesti vapaaehtoisvoimin järjestetty. (Turku Pride 2016b)

Taloudellisesti Turku Pride saa varansa sponsorituloista. Vuonna 2016 tapahtumalla oli 29 sponsoria. (Turku Pride 2016c) Lisäksi vuonna 2016 Turku Pride sai Turun kaupungilta apurahan tapahtuman järjestämiseksi. (Ranneliike 2016)

1.2 Priden historia Suomessa

Suomalaisen seksuaali- ja sukupuolivähemmistöjen oikeustaistelun tärkeimpiä merkikkeitä oli 1960-luvun Vanhan Kellarin valtaus ja ensimmäisen, Setaa edeltävän, homoseksuaalien järjestön perustaminen. (Mustola 2007, 20-29) Nämä tapahtuivat ennen eurooppalaisen homo- ja lesboliikkeelle tärkeää tapahtumaa Stonewall Inn-mellakoita. (Mustola 2007, 18)

Suomessa tapahtumat, jotka edelsivät Setan perustamista ja ensimmäisten Setan järjestämiä mielenosoituksia, liittyivät vahvasti Suomen yhteiskunnalliseen tilanteeseen. Suomessa lain silmissä homoseksuaalisuus oli kiellettyä aina vuoteen 1971, jolloin lain korvasi niin sanottu kehotuskielto, sekä asetettiin homoseksuaaleille teoille korkeammat suojaikärajat. Kehotuskielto tarkoitti, että homoseksuaalisuuteen julkisesti kehottamisesta tuli rangaistava teko. Tämä rajoitti paljon sitä, kuinka mediassa käsiteltiin homoseksuaalisuutta. (SETA 2016)

Seta ry perustettiin 1974. (SETA 2016) Heti perustamisensa jälkeen Seta ry aloitti kampanjoinnin kehotuskiellon lakkauttamiseksi, suojaikärajojen tasavertaistamiseksi ja homoseksuaalisuuden poistamiseksi sairausluokituksesta. (Mustola 2007, 27)

Seta ry alkoi järjestää Vapautuspäiviä, jotka olivat mielenosoitusmarseja. Näistä vapautuspäivistä muodostui Helsingin Pride -festivaalit. Vuonna 1990 vapautuspäivät järjestettiin ensimmäisen kerran Turussa. (Mustola 2007, 29)

Vuonna 2014 perustettiin Turku Pride ry, jonka patentti ja rekisterihallitus rekisteröi vuonna 2015. 2014 järjestettiin ensimmäinen Turku Pride -tapahtuma, joka jatkoi Vapautuspäivien mielenosoitukseellisuuden hengessä toimintaa seksuaali- ja sukupuoli-vähemmistöjen oikeuksien ajamista. (Pohjola 2016)

1.3 Turku Priden ideologia

Turku Priden ideologiaan kuuluu tapahtuman avulla sukupuolen ja seksuaalisuuden moninaisuuden esille tuominen. Ajatusmaailmaan liittyy käsitys siitä, että kaikki ihmiset ovat erilaisia ja moninaisuus on täysin luonnollinen ja positiivinen asia. Tämän vuoksi Turku Pride on ihmisoikeustapahtuma. (Eriksson 2016)

Syrjinnän vastaisuus on myös yksi Turku Priden ideologian kulmakivistä. Ketään ei saa syrjiä sen takia, että hän on jonkun mielestä erilainen. Tämän vuoksi myös tapahtuma mainostaa itseään syrjinnästä vapaana alueena. (Eriksson 2016)

” Valitettava tosiasia on kuitenkin se, että LGBTIQ+ -henkilöitä syrjitään meidän yhteiskunnassa ja ylipäänsä maailmalla. Turku Priden tehtävä on myös luoda heille - meille - turvallisempia tiloja, jossa me voimme olla samanhenkisten kanssa vapaasti tietäen, että täällä meitä ei katsota viinon. Pientapahtumilla, kuten vertaistukiryhmillä, LGBTIQ+ -teemaisilla esityksillä ja juhlilla, pyrimme tuomaan yhteisön saataville tietoa, tukea ja tekemistä, sekä saattamaan ihmisiä yhteen ja lisäämään yhteisöllisyyttä.”
(Eriksson 2016)

2 TIETOPOHJA

Tätä opinnäytetyötä varten, halusin selvittää, kuinka parantaa osallistujan kokemuksia Turku Pridessa. Minulla on valmiina materiaali, asiakaskyselyn tulokset, joiden

pohjalta lähdän purkamaan osiin asiakaskokemusta, erityisesti keskittyen juuri osallistujan omaan näkökulmaan.

2.1 Palvelumuotoilu

Palvelumuotoilussa on käyttäjäkeskeinen näkökulma. (Miettinen 2011, 55) Palvelumuotoilun lähtökohtana on palveluihin liittyvien palveluprosessien muotoilu. Tämä toteutuu hyödyntämällä käyttäjäkokemuksen ja käytettävyyden tutkimusta, sekä käyttäjäkokemuksen mallintamista uusien palveluiden tuotteistamisessa. (mt., 30) Palvelumuotoilua voi toimeksiannon mukaan olla joko uusien palveluiden suunnittelua tai jo olemassa olevien kehittämistä. (mt., 31)

Palvelumuotoilussa kaikki lähtee käyttäjän kokemuksesta. Palvelun muotoilu ja sen kehittäminen pohjautuvat asiakkaan lähtökohdista, Turku Priden tapauksessa osallistujan tapahtumassa kokemista asioista. Palvelumuotoilun avulla asiakkaalle luodaan tämän tarpeiden ja toiveiden mukainen palvelukokemus. (Miettinen 2011, 31)

Palvelumuotoilun prosessi alkaa asiakasymmärryksen kasvattamisella ja käyttäjäkokemuksen ymmärtämisellä. Palvelumuotoilua tehdessä tarvitsee empatiaa käyttäjän tarpeita kohtaan. (Miettinen 2011, 31)

Palvelumuotoilun prosessit

Palvelumuotoilussa on erilaisia prosesseja, joiden avulla palvelua voidaan lähestyä ja muotoilla.

Engine- palvelumuotoilutoimiston prosessi on kolmivaiheinen. 1. Asiakastarpeen ja suunnitteluratkaisun tunnistamisen vaiheet, jotka tarkoittavat palvelun toimintaympäristön, asiakkaan liiketoiminnan ja käyttäjien ymmärtämistä. 2. Suunnitteluvaihtoehtojen toteutus -vaiheeseen liittyvät suunnitteluratkaisun tunnistaminen ja luomisvaihe. 3. Arviointivaihe, joka on palveluratkaisujen arviointia. Koemallien vertaamista mittareita käyttäen. (Miettinen 2011, 33)

Magerin palvelumuotoilun prosessi on nelivaiheinen. 1. Palveluratkaisujen tutkiminen- vaihe, jossa tunnistetaan palvelujärjestelmään vaikuttavia tekijöitä, käyttäjien tarpeet ja kokemukset palvelusta. 2. Uusien ratkaisujen luominen -vaihe, jossa tuotetaan ideoita ja tehdään yhteissuunnittelua käyttäjien kanssa. 3. Arviointi -vaihe, jossa

käytetään palvelusta tehtyjä koemalleja ja arvioidaan niitä käyttäen hyväksi olemassa olevaa strategiaa, palveluvalikoimaa, sekä toteutetaan asiakastutkimusta. 4. Toteutus -vaiheessa testattu palvelu viedään käytäntöön. (mt., 33) Näissä prosesseissa yhdeksi keskeiseksi toimenpiteeksi nousee käyttäjien havainnointi ja profilointi. (mt., 34)

Tehdessäni kehitystyötä Turku Pride- tapahtuman toimintaan, toteutan näiden prosessien ensimmäisiä vaiheita, joissa, kyselyn tuloksiin pohjaten, arvioin kävijöiden kokemuksia ja pyrin ymmärtämään asiakkaan toiveita ja tarpeita. Tämän arvion pohjalta teen kehitysehdotukset, joiden mukaan asiakkaan palvelupolku kehittyy paremmaksi.

Palvelumuotoilu pohjaten asiakaskyselyyn

Kysely on tehokas keino saada nopeasti laaja-alainen katsaus tiettyyn asiaan. (Erkkilä 2013). Palvelumuotoilussa kokemuspohjainen kysely on yksinkertainen täyttää ja hyvä keino kerätä tietoa palvelukokemukseen liittyen. Se auttaa ymmärtämään käyttäjäkokemusta, tunnistamaan parannusmahdollisuuksia ja toimii hyvänä pohjustuksena varsinaisen tutkimuksen aloittamiselle. Kokemuspohjaisessa kyselyssä palvelu on jaettu 5-6 palvelutapahtumaan, joita pyydetään arvioimaan sen herättämien tunteiden pohjalta. Jokaisen palvelutapahtuman kohdalla voi valita esimerkiksi viidestä "hymynaamasta" iloisesta neutraaliin ja vihaiseen, myös muita mittareita on olemassa. (Erkkilä 2013)

Soveltaen tätä kyselymallia, selvitin Turku Priden kävijäkunnan tyytyväisyyttä tapahtuman eri osa-alueisiin.

Jaoin kyselyn 5 eri palvelukokemuskysymykseen, joiden lisäksi kysyin vastaajilta perustietoja, sekä mielikuvia Turku Pridesta. Palvelukokemuskysymykset olivat "Arvioi, kuinka samaa mieltä olet näiden kulkuetta koskevien väittämien kanssa", "Tässä saat kommentoida vapaasti kulkuetta", "Arvioi, kuinka samaa mieltä olet näiden puistojuhlaa koskevien väittämien kanssa", "Tässä saat kommentoida vapaasti puistojuhlaa" ja "Kommentoi vapaasti kokemuksistasi viikko-ohjelmasta." Näiden kysymysten tarkoitus oli selvittää jokaisen tapahtuman osa-alueen palvelukokemuksen onnistuminen, selvittää ongelmakohdat ja yleinen tyytyväisyys tapahtumaan. Vastausvaihtoehdot olivat "samaa mieltä", "jokseenkin samaa mieltä", "jokseenkin eri mieltä" ja "eri mieltä".

3 TIEDONKERUUMENETELMÄT

Kävijäkysely

Käytin tiedonkeruumenetelmänäni kyselyä, koska sen avulla sain laaja-alaisesti tietoa tapahtuman osallistujien mielipiteistä ja kokemuksista tapahtuman eri osaluista. Kävijäkysely tutkimusmetodina on helppo levittää ja vaivattomampi tutkimusmenetelmänä kuin haastattelu.

Tein Webropol- ohjelmalla verkkokyselyn, jonka jaoin Turku Priden Facebook-sivuilla, sekä lähetin osallistuneille järjestöille sähköpostitse levitettäväksi. Kyselyyn vastasi 139 henkilöä, joista kaikki olivat osallistuneet kulkueeseen, puistojuhlaan tai molempiin. Kyselyyn vastaaminen oli anonyymiä, sillä toivoin sen rohkaisevan vastaajia olemaan mahdollisimman rehellisiä vastauksissaan.

Tässä kävijäkyselyssä on käytetty sekä määrällistä että laadullista tutkimusotetta. Kyselyssäni on määrälliseen tutkimukseen liittyviä monivalintakysymyksiä, laadullista tietoa taas sain kyselyn avoimista kysymyksistä. Monivalintakysymysten vastaukset ovat analysoitavissa siihen tarkoitetuilla ohjelmilla. Sen sijaan avoimet vastaukset täytyy käydä läpi samaan tapaan, kuin haastatteluista saadut tiedot. Luin läpi kaikki avoimet vastaukset ja etsin niistä yhtenäisiä, toistuvia teemoja.

4 KYSELYN TULOKSET

4.1 Vastaajat

Turku Priden kävijäkyselyyn vastasi 139 ihmistä. Tämä on noin 4% kokonaiskävijämäärästä, joka oli poliisin arvion mukaan 3500. Koska kyselyyn vastanneiden lukumäärä on kokonaiskävijämäärään nähden suhteellisen pieni, on vastausten yleistämisen suhteen oltava varovainen.

Valtaosa kävijöistä tuli tapahtumaan ystäviensä tai kumppaninsa kanssa, mutta myös yksin tai lasten kanssa tulleita kävijöitä oli useita. Kysymykseen ”Kenen kanssa tulit Turku Prideen” vastanneet ”muu” antoivat esimerkiksi seurastaan muun muassa työ-

kavereiden, äidin ja ainejärjestön kanssa. Kävijöiden tuloseuraa on eritelty taulukossa 1.

Kyselyssä sukupuolta on kysytty avokysymyksellä ”sukupuolesi”, sillä valmiiksi määriteltäviä sukupuolilokeroita haluttiin välttää. Suurin osa vastaajista kertoi olevansa naisia, toiseksi suurin ryhmä oli miehet. Vastanneista noin kolmannes määritteli itsensä muunsukupuoliseksi, muuksi, agenderiksi, transgenderiksi tai ei halunut vastata kysymykseen. Kävijöiden sukupuolijakaumaa on tarkasteltu tarkemmin taulukossa 2.

TAULUKKO 1. Kävijät tuloseuran mukaan jaoteltuina

Tuloseura	lukumäärä:	%
ystävän tai ystävien	93	67%
kumppanin tai kumppanien	40	29%
yksin	21	15%
lasten	7	5%
muu seura	8	5%
yhteensä:	169	100%

TAULUKKO 2. Kävijät sukupuolen mukaan jaoteltuina

Sukupuoli:	lukumäärä:	%
nainen	71	50%
mies	26	18%
muunsukupuolinen	11	7%
muu	6	4%
agender	6	4%
transsukupuolinen	5	3%
ei vastausta	17	12%
yhteensä:	142	100%

4.2 Kulkue

Kulkue on Turku Priden päätapahtuma, jonka tarkoituksena on olla näkyvä ja kuuluva tapahtuma kaupungissa. Näkyvyyteen vaikuttaa reitti ja kuuluvuuteen vaikuttaa kulkueesta lähtevät äänet. Kävijöiden kokemuksia kulkueesta on kartoitettu kysymällä mielipiteitä järjestelyistä (mm. reittivalinta), viihtyisyydestä, turvallisuudesta ja ajan kohdasta.

Kävijöiden kokonaisarvio kulkueesta oli pääosiltaan positiivinen. Tarkastelin kysymysten vastausten perusteella kulkuetta sen tunnelman, reitin, liikenteenohjauksen, turvallisuuden ja ajankohdan kannalta.

Taulukko 3: Kulkueen tunnelma

	Samaa mieltä	Jokseenkin samaa mieltä	En osaa sanoa	Jokseenkin eri mieltä	Eri mieltä
Kulkueessa oli tarpeeksi ääntä	37	34	7	26	6
	33%	31%	6%	24%	5%
Kulkue oli liian meluisa	4	4	10	28	64
	4%	4%	9%	25%	58%

Tunnelma

Kyselyssä halusin kartoittaa osallistujien tunnelmasta kulkueessa, kysymällä tapahtuman äänenkäytöstä, oliko liian vähän tai liian paljon ääntä. Monivalintavastauksissa vastaajat olivat olleet sitä mieltä, että kulkueessa oli tarpeeksi ääntä, eikä se ollut liian meluisa. Taulukossa 3 erittelen kysymysten vastausmäärät.

Turku Pride kulkue sai kyselyn avoimissa vastauksissa sekä kehuja, että moitteita.

”Muuten oli maan mainio kulkue mutta lisää musiikkia, huudattajia, rumppuja tai jotain, että kulkueesta lähtisi enemmän ääntä ja olisi enemmän karnevalistista tunnelmaa” -vastaaja 84

Turku Pride-kulkue sai kyselyn vastauksissa moitteita musiikin vähyydestä, joka lanasti tunnelmaa kulkiessa. Osallistujan näkökulma vaihteli suuresti sen mukaan, missä kohtaa kulkuetta hän oli.

”Olin kulkeen etu/keskivaiheilla, jossa oli itselleni hyvin sopiva blokki. Viihdyin paikallani hyvin. Mukavaa karnevaalitunnelmaa toivat ilmeisesti Mustapinkin blokin rummut, mutta voin myös kuvitella että juuri heidän edessään marssineet eivät välttämättä siitä nauttineet.” -vastaaja 74

Reitti

Kulkueen reitti kulki vuonna 2016 Turun vanhalta suurtorilta Puolalanpuistoon. Reitin pituus oli noin 3 km. Reitin pituus oli suurin piirtein sama kuin vuonna 2015, mutta reitin muuttaminen enemmän kiertäväksi sai osan kävijöistä tuntemaan reitin liian pitkäksi.

Kulkueen reitti sai ristiriitaista palautetta kyselyn vastauksissa.

Kyselyn monivalintakohdassa 53% vastaajista oli samaa mieltä ja 35% jokseenkin samaa mieltä väittämän ”Reitti oli hyvä” kanssa. Kuitenkin avovastauksissa reittiä kritisoitiin outona ja liian pitkänä. Puolet vastaajista kuitenkin olivat tyytyväisiä vuoden 2016 reittivalintaan.

”Mielestäni reitti oli hieman liian pitkä. Näin, kuinka osa ihmisistä oikaisi puistojuhlaan muuta reittiä kesken kulkueen. Itse en kuitenkaan tätä tehnyt, mutta oli ikävää, kun kulkue harveni loppua kohden. Viime vuoden reitti oli mielestäni parempi. Oli myös hieman epäselvää järjestäytymisvaiheessa, mihin suuntaan kulkue lähtee” -vastaaja 94

Invalidiliiton mukaan, esteettömyys on laaja kokonaisuus, joka tarkoittaa kaikkien kansalaisten sujuvaa osallistumista työntekoon, harrastuksiin, kulttuuriin ja opiskelemaan. Käytännössä tämä tarkoittaa muun muassa palvelujen saavutettavuutta. (Invalidiliitto 2016).

Reeta Asikainen avaa Invalidiliiton määritelmää, että saavutettavuuden laajaan kokonaisuuteen kuuluu monta eri osa-aluetta. Rakennetun ympäristön saavutettavuuden, eli fyysisten ramppien lisäksi myös asenteellista, sosiaalista ja kulttuurista, tiedollista, viestinnällistä ja aisteihin liittyvää saavutettavuutta. (Asikainen 2017)

Nämä eri saavutettavuuden muodot sisältävät esimerkiksi asenteellisuuden eri tavoin vammaisiin ihmisiin asiakaspalvelun ja päätöksenteon suhteen. Sosiaalisen ja kulttuurisen saavutettavuuden merkitys kasvaa, kun otetaan huomioon monikulttuurillinen kävijäkunta; kielivalikoiman tulisi olla mahdollisimman laaja. (Asikainen 2017)

Tiedon saavutettavuus tarkoittaa ulosvälitetyn informaation lukukelpoisuutta. Esimerkiksi selkeän kielen käyttäminen ja se, että tietoa on tarpeeksi ja se on helposti saatavilla. (Asikainen 2017)

Viestinnällinen saavutettavuus Turku Priden suhteen tarkoittaa erityisesti sitä, että esteettömyydestä viestitään. Tämä ei tarkoita ainoastaan viestiä, jossa kerrotaan joko tapahtuman olevan tai ei olevan esteetön, vaan tarkkaa kuvailua millaisessa tilassa tapahtuma on. Esimerkiksi tapahtumapaikan wc-sijoittelut ja infotiski on tarpeen ilmoittaa etukäteen. (Asikainen 2017)

Tämän lisäksi Asikainen lisää, että esimerkiksi apuvälineitä käyttävät ihmiset ovat tottuneet, ettei kaikkiin paikkoihin pääse, jonka vuoksi vajavaiset esteettömyystiedot tapahtuman viestinnässä tarkoittaa, ettei nämä henkilöt halua tulla paikalle, koska alkuoletus on, että tapahtuma on esteellinen. (Asikainen 2017)

Kyselyn kohdassa ”reitti oli esteetön” valtaosa vastaajista oli samaa mieltä väittämän kanssa. Näkemyksiä reitin esteettömyydestä on esitelty kuvaajassa 4.

Taulukko 4: Reitti oli esteetön

	samaa mieltä	jokseenkin samaa mieltä	En osaa sanoa	Jokseenkin eri mieltä	Eri mieltä
Reitti oli esteetön	47	30	25	8	0
%	43%	27%	23%	7%	0%

”Tosi hienosti oli laitettu esteettömyystiedot etukäteen! Turku on kumminkin tosi esteellinen kaupunki. Jos ensi vuonna päämäärä ei olisi mäen päällä, niin olisi iso plussa.—”-vastaaja 57, nainen

Liikenteenohjaus

Kyselyn avoimissa vastauksissa kritisoitiin kulkueen pysähtelyä ja liikenteenohjausta.

”Bussi ikävästi katkaisi kulkueen, ois voinu olla selkeemmät ohjeet poliisin ja bussien kanssa. Muuten onnistunut kulkue.” -vastaaja 60

”Olisi ollut hyvä, jos kulkue olisi saanut kulkea keskeytyksettä, mutta liikennevalot hidastuttivat ja kulkue katkesi monta kertaa.”-vastaaja 65

Turku Priden kulkueessa 2016 oli liikenteenohjaajia 28. Poliisi sulki reitin varrelta täysin Uudenmaankadun ja reitin varrelta muutamia liikennevaloja. Tiedotusta liikenteenohjauksesta ei annettu julkisesti osallistujille, ainoastaan liikenteenohjaajille ja järjestyksenvalvojille, sekä paikallisille liikennöitsijöille. (el-Khatib, suullinen tiedonanto)

Turvallisuus

Suurin osa kyselyyn vastanneista koki olonsa turvalliseksi kulkueessa. Vain hyvin pieni osa vastaajista oli kokenut olonsa turvattomaksi. Turvattomaksi tunteneet neljä vastaajaa olivat kaikki eri ikäisiä ja eri sukupuolisia, joten heistä ei voi tehdä päätelmää, että jonkun tietyn ryhmän henkilöt olisivat alttiimpia turvattomuuteen tapahtumassa. Taulukossa 5 eritellään kysymyksen tulokset.

TAULUKKO 5: Minulla oli turvallinen olo

	samaa mieltä	jokseenkin samaa mieltä	En osaa sanoa	Jokseenkin eri mieltä	Eri mieltä
Minulla oli turvallinen olo	72	33	1	3	1
%	65%	30%	1%	3%	1%

” Turvattomuutta toi kadunkulmissa kulkueen jäsenistä kuvia räpsineet tunnistamattomat henkilöt. Ensi kerralla peitän kasvoni.”-muu, 38, Turku

Avoimissa vastauksissa kritisoitiin sitä, ettei poliisi näkynyt tapahtumassa ja kadunkulmassa oli ollut henkilöitä, jotka olivat ilmeisesti kuvanneet kulkueeseen osallistujia. Tällaiset yksittäiset tapaukset voivat luoda turvattomuuden tunnetta osallistujassa.

Ajankohta

Väittämän ”päivämäärä oli sopiva” kanssa oli samaa mieltä suurin osa vastaajista.

Kuitenkin avoimissa vastauksissa vastaajat perustelivat, miksi Turku Priden tulisi tapahtua joko aiemmin tai myöhemmin, kuin vuonna 2016. Taulukossa 6 näkyy, kuinka kyselyyn vastanneet vastasivat tähän kohtaan.

TAULUKKO 6: Päivämäärä oli sopiva

Päivämäärä oli sopiva	Samaa mieltä	Jokseenkin samaa mieltä	En osaa sanoa	Jokseenkin eri mieltä	Eri mieltä
lukumäärä:	77	19	6	7	2
%	69%	17%	5%	6%	2%

”Ajankohta oli liian myöhään kesällä, alkusyksystä. Ihmisiä ei ollut paljoakaan katsomassa.” -vastaaja 105

”TurkuPride voitaisiin hyvin järjestää kenties vielä viikkoa myöhemmin syyskuun puolella: tällöin suurin osa opiskelijoista on saapunut jo paikkakunnalle; myös siis pidemmälle ehtineet, jotka eivät orientaation takia ole jo elokuun puolella Turussa. Turun kesä on tunnetusti pidempi kuin muualla!” -vastaaja 127

”Kulkue ja ylipäättään tapahtuma järjestetään hieman myöhään, sääolot ovat hieman riskialttiit. Myös reitti tuntui jokseenkin liian kiemurtelevalta, ja osa oikaisikin loppua kohden suoraan puistoon.” - vastaaja 107

Kulkueen lähtö

Kulkueen suunniteltu lähtöaika vuonna 2016 oli klo 13.30 Vanhalta suurtorilta. Koontuminen aloitettiin tuntia aikaisemmin. Kulkueen liikkeellelähtö sai avoimissa vastauksissa kommentteja. Osa kävijöistä koki tilanteessa epätietoisuutta ja epävarmutta siitä, mitä tapahtuu seuraavaksi. Osallistujat kokivat, ettei heitä tiedotettu tarpeeksi lähtövaiheessa siitä, mihin suuntaan ollaan menossa ja milloin lähtö tapahtuu.

” mahtavaa kun pääsi liikeelle mut ei ennen lähtöäkun kaikki oli sekasin/hukassa”-vastaaja 61

4.3 Puistujuhla

Kyselyyn vastanneista suurin osa osallistui myös puistujuhlaan.

Puistujuhlaa koskevassa monivalintakyselyssä pyydettiin vastaajaa kertomaan, kuinka samaa tai eri mieltä hän on väittämästä.

Sijainti

Suurin osa vastaajista oli väittämän ”sijainti oli hyvä” kanssa samaa mieltä. Monivalintakysymysten vastaukset olivat suurelta osin samaa mieltä väittämän kanssa ja samoin avoimissa vastauksissa pohdittiin sijaintia lähinnä positiiviseen sävyyn. Kriittikiä herätti tapahtumapaikan sijainnissa sen mäkisyys, joka hankaloitti oleskelua ja teki paikasta osittain esteellisen. Taulukko 7 osoittaa kyselyn monivalintakysymyksen vastaukset.

TAULUKKO 7: Sijainti oli hyvä

Sijainti oli hyvä	Samaa mieltä	Jokseenkin samaa mieltä	En osaa sanoa	Jokseenkin eri mieltä	Eri mieltä
Lukumäärä	87	28	0	6	1
%	71%	23%	0%	5%	1%

Avoimissa vastauksissa puistojuhlan sijainti sai sekä positiivista, että negatiivista palautetta. Ongelmana Puolalanpuistossa on puiston mäkisyys. Toisaalta puisto koettiin parempana vaihtoehtona aikaisempien vuosien sijainteihin.

” Rinteinen puisto oli hankala itselleni. Olin tuolloin liikkeellä kyynärsauvojen kanssa ja liikkuminen oli melko haasteellista.”-vastaaja 8

” Osallistuin edellisen kerran Turku Prideen vuonna 2014 ja siihen verrattuna tapahtuma on liikkunut todellakin hyvään suuntaan. Puolalanpuisto toimi hienosti tapahtumapaikkana, ja puistojuhlissa oli hyvä tunnelma ja erittäin hyvää ruokaa!--”-vastaaja 32

Esiintyjät

Kyselyssä enemmän negatiivisena vastaajat kokivat esiintyjävalinnat. Väittämän ”Olin tyytyväinen esiintyjiin” kanssa samaa mieltä oli vain pieni osa vastaajista ja jokseenkin samaa mieltä alle kolmannes. Taulukon 8 perusteella voidaan todeta, että kyselyyn vastanneissa kysymys jakoi mielipiteitä.

TAULUKKO 8: Olin tyytyväinen esiintyjiin

Olin tyytyväinen esiintyjiin	Samaa mieltä	Jokseenkin samaa mieltä	En osaa sanoa	Jokseenkin eri mieltä	Eri mieltä
Lukumäärä:	20	32	34	30	5
%	17%	26%	28%	25%	4%

Avoimissa vastauksissa nousi kritiikkiä ei niinkään esiintyjä kohtaan, vaan erityisesti äänentoistoa ja juontajaa kohtaan. Vastaajat olisivat toivoneet tapahtumaan isompia nimiä

”--Äänentoisto, esiintyjät ja puheenvuorot sen sijaan kaipaavat vielä parantamista. Useimmista esityksistä ei kuullut juuri mitään ellei istunut ihan kaiuttimen vieressä. Musiikkivalinnat eivät olleet mielestäni kovinkaan tasokkaita eivätkä lainkaan omaan makuuni. Eniten kritiikkiä haluan kuitenkin antaa puhujista. Sen verran kun puheenvuoroista kuuli, ne vaikuttivat täysin valmistelemattomilta.—” – vastaaja 32

” Ihan mahtavaa kun oli punkkia!”-vastaaja 57

” --Esiintyjät monipuolisia. Turku Pride voisi rohkeasti uskaltautua kysymään jotain tunnetumpiakin nimiä tulevaisuudessa.” – vastaaja 131

Äänentoisto

Väittämän ”äänentoisto oli toimivaa” kanssa samaa tai jokseenkin samaa mieltä oli noin puolet vastaajista. Kuitenkin noin 17% vastaajista oli kokenut äänentoiston ei-toimivaksi.

”-- Useimmista esityksistä ei kuullut juuri mitään ellei istunut ihan kaiuttimen vieressä.--”- vastaaja 32

” Istuin ensin suoraan rinteessä, johon juonto ja musiikki kuuluivat hyvin. Myöhemmin siirryin hieman sivumpaan, jonne ne eivät enää kuuluneet kunnolla.”- vastaaja 74

Ruokakojut

Turku Priden vuoden 2016 tapahtumassa oli ensimmäistä kertaa ruokakojuja, joissa tarjottiin kasvisruokaa. Kyselyssä ruokakojuja käsiteltiin pyytämällä vastaamaan väit-

tämiin ”ruokakojuja oli tarpeeksi” ja ”ruokakojut olivat monipuolisia”. Taulukossa 9 esitetään, kuinka nämä väittämät jakoivat mielipiteitä.

TAULUKKO 9: Ruokakojut

	Samaa mieltä	Jokseenkin samaa mieltä	En osaa sanoa	Jokseenkin eri mieltä	Eri mieltä
Ruokakojut olivat monipuolisia	24 20%	38 31%	42 34%	18 15%	0 0%
Ruokakojuja oli tarpeeksi	30 25%	41 34%	29 24%	17 14%	5 4%

Avoimissa vastauksissa tuli jonkun verran kritiikkiä Turku Priden päätöksestä tarjota tapahtumassa ainoastaan kasvisruokaa.

”--Pidin siitä, että alueella oli vain kasvisruokaa myynnissä--”-nainen, 28, Turku

” --Omasta mielestä ruokapalvelut olivat loistavat, mutta kuulin paljon valitusta, jonka ymmärrän. Pride ei ole tarkoitettu ruokamanifestiksi.--”-mies, 38, Turku

” --"suvaitsevaisuuden juhlassa" ruokaa myös lihansyöjille joita kuitenkin oletettavasti suurin osa juhlijoista.”

Vessat ja infotelta

Kyselyssä pyydettiin vastaajia vastaamaan väitteeseen ”vessat olivat helposti löydettävissä”, ”vessat olivat siistit” ja ”infotelta oli helposti löydettävissä”. Taulukossa 10 näkyy, kuinka kyselyyn vastanneet vastasivat väittämiin.

TAULUKKO 10: Vessat ja infotelttä

	Samaa mieltä	Jokseenkin samaa mieltä	En osaa sanoa	Jokseenkin eri mieltä	Eri mieltä
Vessat olivat helposti löydettävissä	54 44%	32 26%	27 22%	5 4%	4 3%
Vessat olivat siistit	27 22%	28 23%	62 51%	4 3%	1 1%
Infotelttä oli näkyvä	28 23%	42 34%	31 25%	15 12%	6 5%

Yleisesti vastausten perusteella voidaan nähdä, että suurin osa vastaajista on ollut pääosin tyytyväinen vessojen siisteyteen ja sijaintiin. Infotelttä sen sijaan on jakanut mielipiteitä. Osalla kyselyyn vastanneista on ollut vaikeaa löytää infotelttä.

” En tiedä oliko paikalla jotain muitakin vessoja, mutta me ainakin käytiin taidemuseossa vessassa.”- vastaaja 55

” Emme löytäneet HIV-testauspistettä ja kun emme sitä löytäneet niin etsimme info-pistettä, eikä sitäkään lopulta löytynyt.”-vastaaja 97

*” Myyntikojut oli ripoteltu ympäriinsä vähän epäjärjestelmällisesti ja hie-
man lisää opasteita olisi voinut olla”- vastaaja 95*

Turvallinen olo

Kyselyssä tiedusteltiin vastaajilta, oliko heillä puistossa turvallinen olo. Vastaajista suurin osa oli kokenut olonsa turvalliseksi ja vain kolme vastaaja oli kokenut olonsa turvattomaksi. Taulukossa 11 esitellään kysymyksen tuloksia.

TAULUKKO 11: Puistossa oli turvallinen olo

Puistossa on turvallinen olo	Samaa mieltä	Jokseenkin samaa mieltä	En osaa sanoa	Jokseenkin eri mieltä	Eri mieltä
Lukumäärä:	79	40	1	1	1
%	65%	33%	1%	1%	1%

Puistossa oli hauskaa

Väittämän ”puistossa oli hauskaa” kanssa samaa mieltä oli suurin osa vastaajista. Tällä väittämällä haluttiin selvittää, kokivatko vastaajat puistojuhlissa olemisen viihtyisäksi, oliko tunnelma hyvä ja oliko osallistujilla hauskaa. Ainoastaan 5 henkilöä oli joko jokseenkin eri mieltä tai eri mieltä väittämän kanssa

TAULUKKO 12: Puistossa oli hauskaa

Puistossa oli hauskaa	Samaa mieltä	Jokseenkin samaa mieltä	En osaa sanoa	Jokseenkin eri mieltä	Eri mieltä
Lukumäärä:	72	39	6	2	3
%	59%	32%	5%	2%	2%

” Vaikka sää vähän pilasikin niin ylipäättäinen kokemus positiivinen. Tapahtumaa riitti”- vastaaja 139

4.4 Oheisohjelma

Kyselyssä vastaajia pyydettiin valitsemaan listasta, mihin oheisohjelmiin hän oli osallistunut vuonna 2016. Vuonna 2016 Turku Pride järjesti 27 oheistapahtumaa. (Turku Pride 2016 d) Kuvaajassa 1 esitetään kaikki vuoden 2016 oheistapahtumat ja se kuinka moni vastaajista osallistui tapahtumaan. Kyselyn mukaan, suosituimmat oheistapahtumat olivat Kaappi irti!-tarinaklubi, Queerfeministinen stand up-klubi ja DRRG! Glitter vs. Rainbow -roller derby.

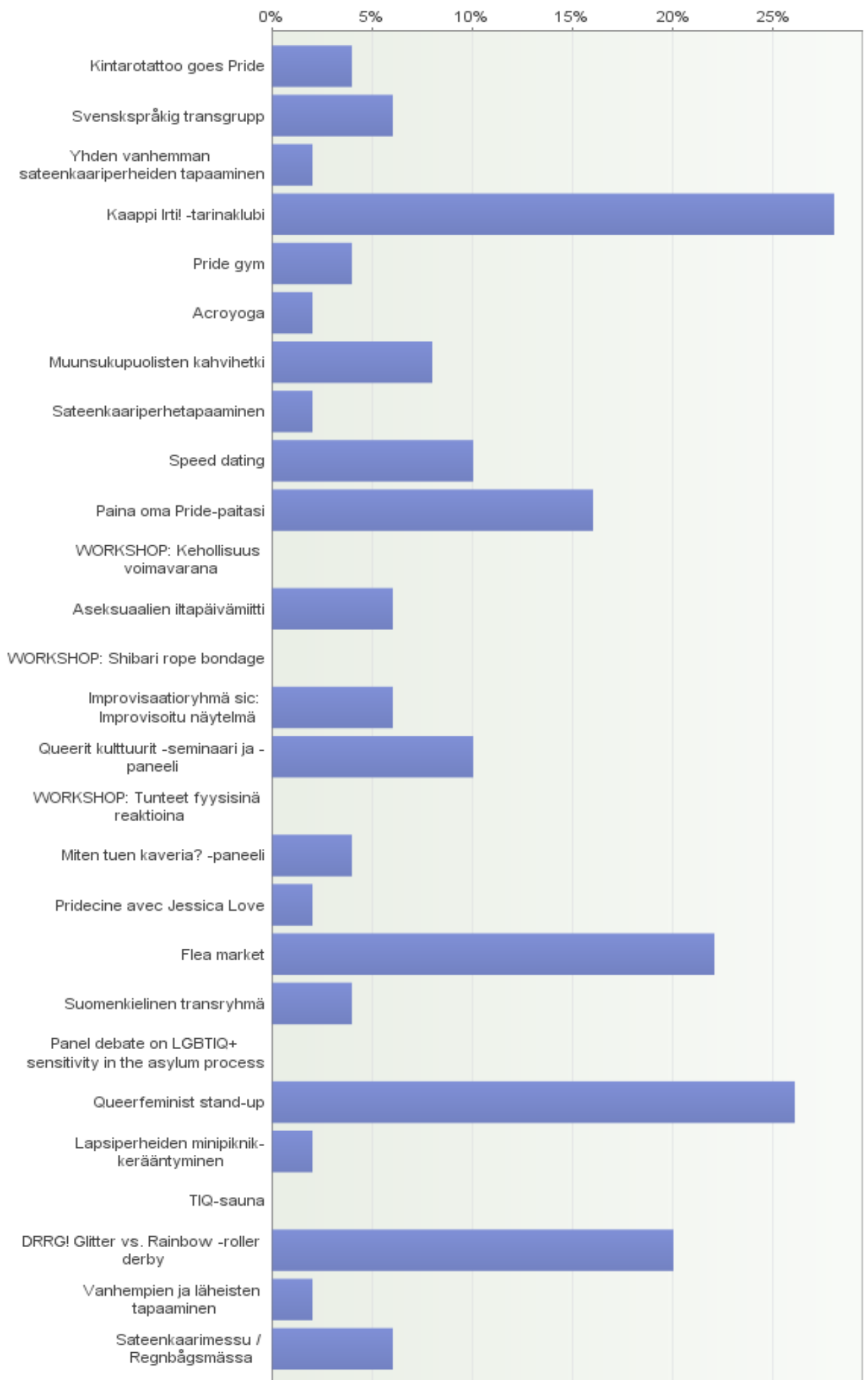
Oheisohjelma sai kritiikkiä liian pienistä tiloista, joihin kaikki halukkaat eivät päässeet sisälle. Kaappi irti! tarinaklubi ja Queerfeministinen stand up- ilta järjestettiin kummatkin Turun keskustan baareissa.

"Harmikseni en päässyt osallistumaan muihin, kun tuohon kaappi-irti tapahtumaan. Se oli kerrassaan loistava ja toivonkin, että ensi vuonna olisi sama tapahtuma. Toki ensi vuonna paikka saisi olla isompi, niin kaikki halukkaat pääsisivät katsomaan." - vastaaja 16

"Tarinaklubi oli oikein hauska ja tuntui olevan suosittukin. Isompaan tilaan vaan seuraavaksi, kun tulijoita näytti olevan. :)" - vastaaja 55

Oheisohjelman laajuutta ja hintatasoa kommentoitiin positiivisesti. Oheisohjelmasta suurin osa oli täysin maksutonta.

"Ihan mahtava ohjelmatarjonta!!! Huippua! Ja lähes kaikki oli ilmaista!" -vastaaja 91

KUVAAJA 1: Oheishjelma

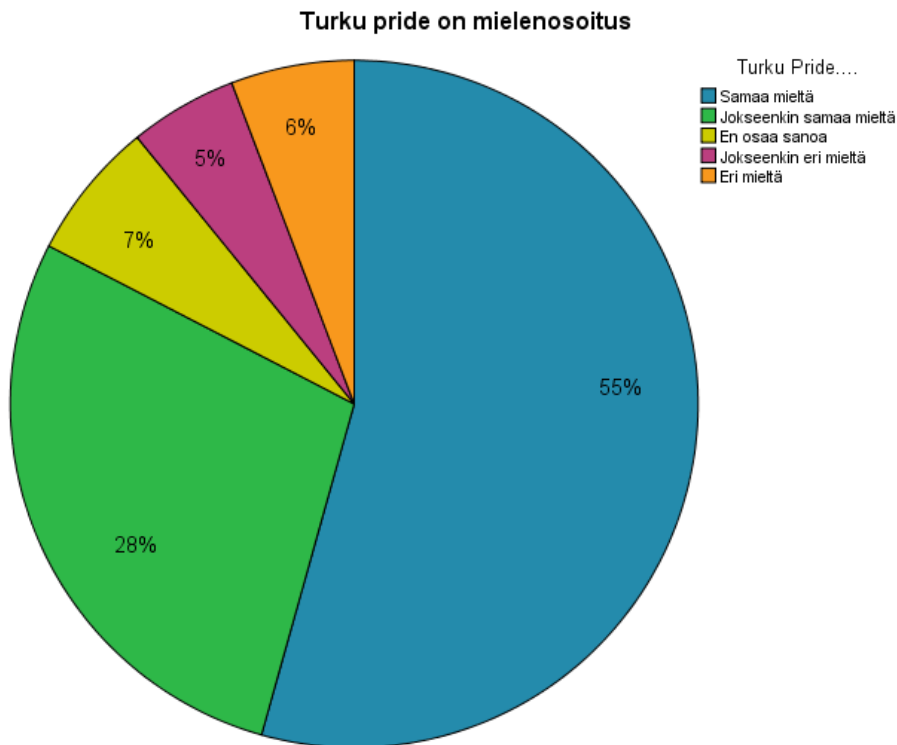
4.5 Mielikuvat

Kyselyssä pyrittiin selvittämään myös kävijöiden mielikuvia Turku Pridesta. Tämän takia vastaajia pyydettiin arvioimaan, kuinka samaa mieltä he ovat Turku Prideen liittyvien väittämien kanssa.

Turku Pride on mielenosoitus

Arviota siitä, onko Turku Pride mielenosoitus, tarvittiin, koska mielenosoitus-termin käyttäminen Turku Priden yhteydessä oli herättänyt jonkin verran kritiikkiä. Tarvittiin mittausta siitä, kuuluvatko kritiikin antajat vähemmistöön vai enemmistöön. Kyselyn tulosten mukaan yli puolet vastaajista olivat sitä mieltä, että Turku Pride on mielenosoitus. Mielikuva suurella osalla, ainakin kyselyyn vastanneista on, että Turku Pride on mielenosoitus ja he tietoisesti osallistuvat mielenosoitukseen. Kuvaajassa 2 näkyy, kuinka väitteeseen vastattiin.

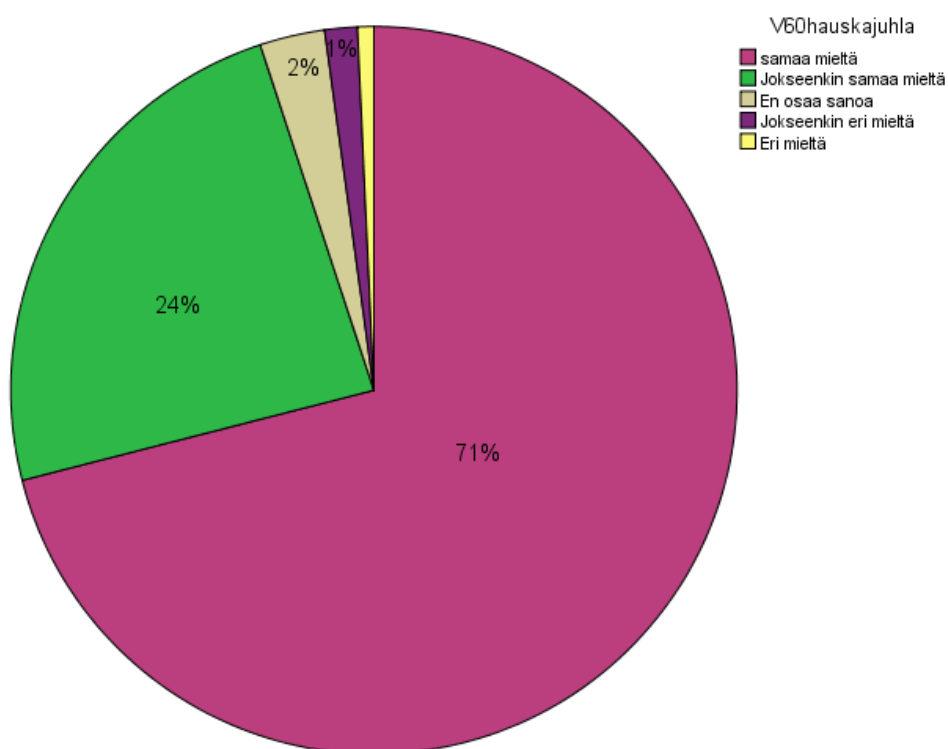
KUVAAJA 2: Turku Pride on mielenosoitus

Turku Pride on hauska juhla

Väittämä ”Turku Pride on hauska juhla” lisättiin kyselyyn, sillä haluttiin mitata kokevatko osallistujat Turku Priden hauskaksi tapahtumaksi, myös verraten väittämän ”Turku Pride on mielenosoitus” kanssa. Kokevatko vastaajat, että tapahtuma voi olla samaan aikaan hauska juhla ja mielenosoitus? Kuvaajassa 3 näkyy, kuinka tähän väitteeseen vastattiin.

KUVAAJA 3: Turku Pride on hauska juhla

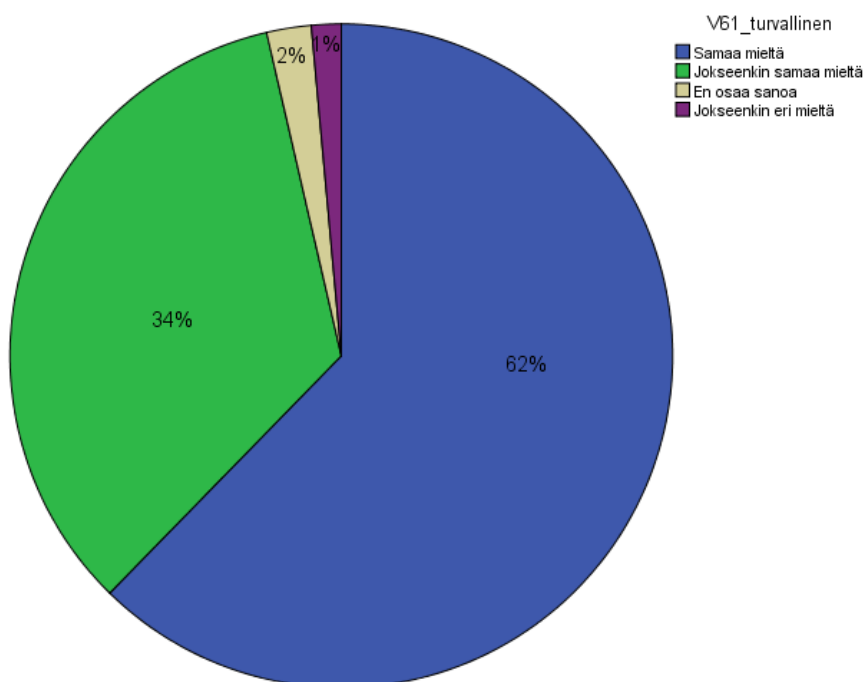

Turku Pride on turvallinen tapahtuma

Turku Pride pyrkii olemaan kävijöilleen turvallinen tila. Tämän väittämän vastausten perusteella, kyselyyn vastanneiden kesken tapahtuma koettiin turvalliseksi tai jokseenkin turvalliseksi tapahtumaksi. Turvallisuustoimenpiteet Turku Pridessa olivat tavanomaiset ja ne tehtiin yhdessä Turun Poliisilaitoksen kanssa. Vuoden 2010 pippurisumute-isku Helsinki Pride- tapahtumaan (YLE 2012) on kiristänyt poliisin vaatimuksia turvallisuustoimenpiteistä Pride -tapahtumissa. Käytännössä tämä tarkoittaa lisättyä järjestyksenvalvontaa. Turku Pride-tapahtuman turvallisuuden tunnetta lisää

se, ettei tapahtumassa ole yhtenäkkään vuonna tapahtunut suuria selkkauksia, joista yleisö voisi järkyttyä. Kuvaaja 4 osoittaa, kuinka vastaajat kokivat turvallisuuden Turku Pridessa vuonna 2016.

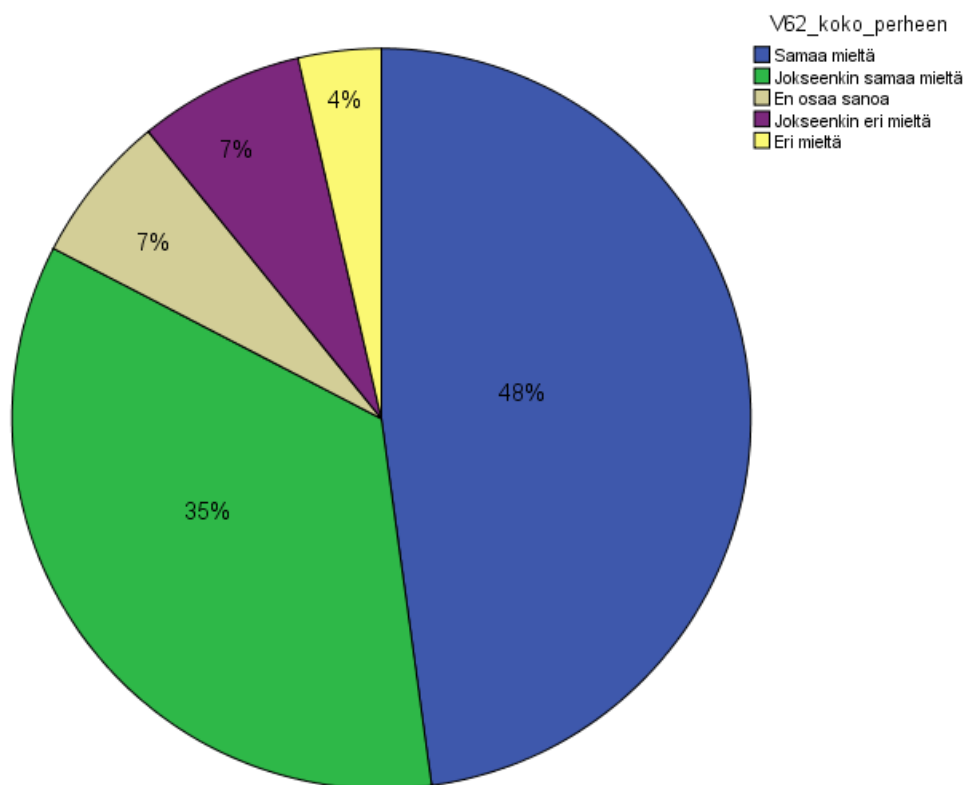
KUVAAJA 4: Turku Pride on turvallinen tapahtuma

Koko perheen tapahtuma

Kyselyssä pyydettiin vastaamaan väitteeseen ”Turku Pride on koko perheen tapahtuma”. Väittämää haluttiin selvittää, sillä Turku Pride on pyrkinyt järjestämään ohjelmaa myös lapsille. Vuonna 2015 Turku Pridessa oli puistojuhlan lisäksi aamulla saatekaariperheiden piknik-tapahtuma, joka oli kohdistettu nimenomaan lapsiperheille. Vuoden 2016 tapahtumassa järjestettiin lapsille oma alue, mutta se koettiin turhaksi, sillä se ei vetänyt kävijöitä puoleensa. Kyselyn vastausten mukaan, noin puolet vastaajista on sitä mieltä, että Turku Pride on koko perheen tapahtuma. Tästä voidaan päätellä, että tapahtuma koetaan kaikenikäisille sopivaksi. Kuvaajassa 5 näkyy, kuinka tähän väittämään vastattiin.

KUVAAJA 5: Turku Pride on koko perheen tapahtuma

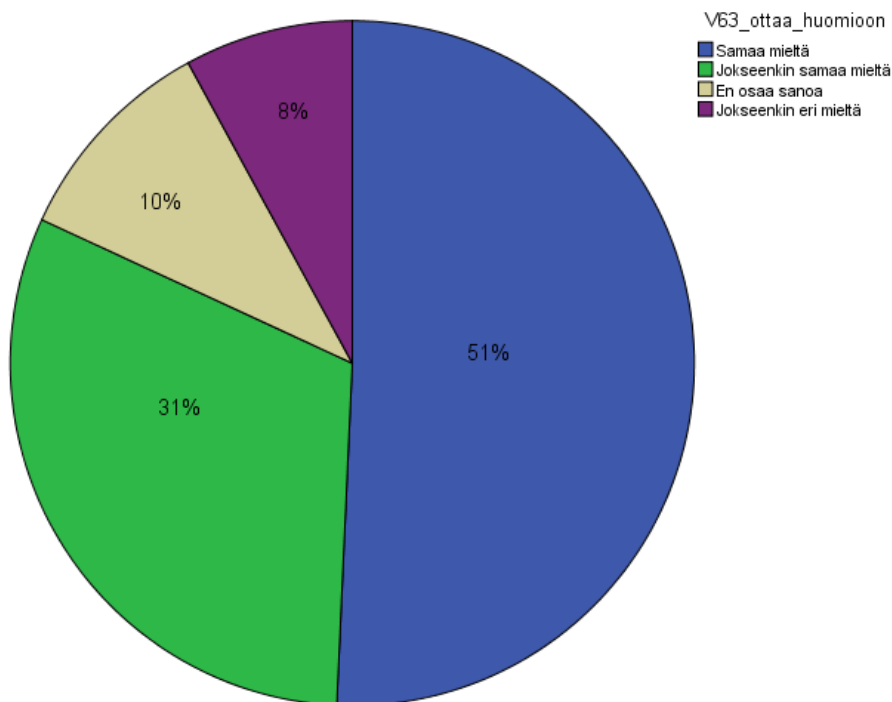
Turku Pride ottaa huomioon kaikki

Tällä väittämällä haettiin sitä, kokeeko kävijäkunta Turku Priden olevan järjestetty vain tietylle ryhmälle, vai otetaanko huomioon myös muut seksuaali- ja sukupuolivähemmistöt, kuten transsukupuoliset tai aseksuaalit. Tämä on asia, johon vuonna 2016 kiinnitettiin erityistä huomiota.

Turku Priden arvojen mukaan, tulee tapahtumassa ottaa huomioon ne oikeudelliset epäkohdat, mitkä sillä hetkellä ovat näkyvillä sekä ottaa kantaa sellaisiin seikkoihin, mistä ei valtamediassa välttämättä puhuta tarpeeksi tai ollenkaan. Esimerkiksi translain tarve tuotiin vuoden 2016 Turku Pridessa erityisesti esille.

Kyselyn vastausten perusteella, suuri osa kävijöistä koki, että tapahtumassa otettiin huomioon kaikki, ei ainoastaan valkoinen cis-homoseksuaaliväestö. Kuvaajassa 6 näkyy, kuinka väitteeseen vastattiin. 8% eli 11 vastanneista oli väittämän kanssa jokseenkin eri mieltä. Näistä vastaajista 7 kuului johonkin sukupuolivähemmistöön.

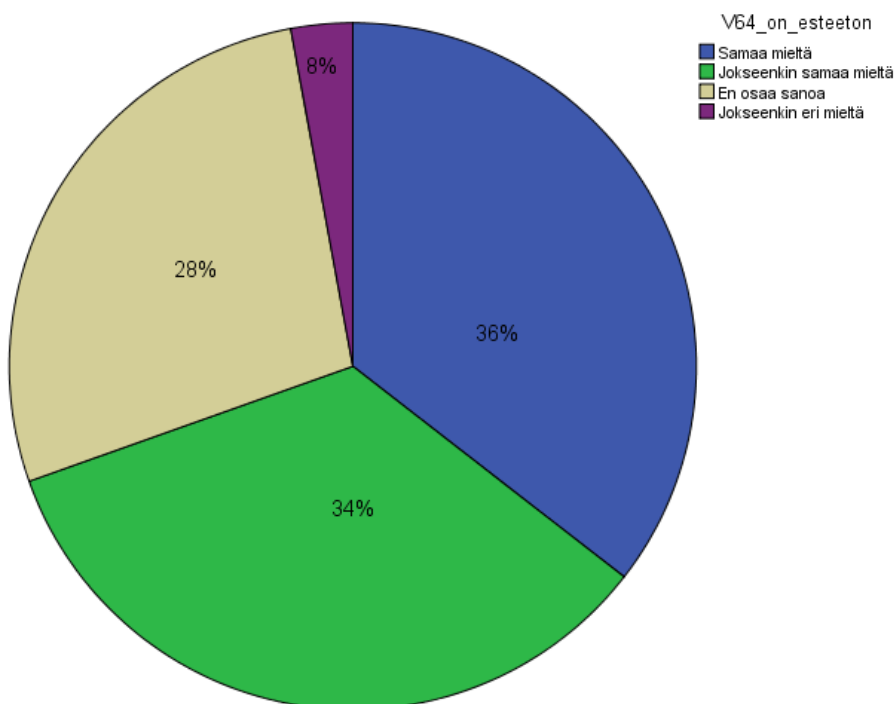
KUVAAJA 6: Turku Pride ottaa kaikki huomioon

Turku Pride on esteetön

Väittämän ”Turku Pride on esteetön” kysyttiin, koska esteettömyys on Turku Pridelle tärkeä asia. Oletettavasti, koska tämä väittämä ei koske suurta osaa kävijöistä, vastaajista noin kolmasosa vastasi ”en osaa sanoa”. Vuonna 2016 Turku Pride julkaisi jokaisen tapahtuman ohella tapahtumapaikan esteettömyystiedot. Kuvaajassa 7 näkyy, kuinka tähän väittämään vastattiin.

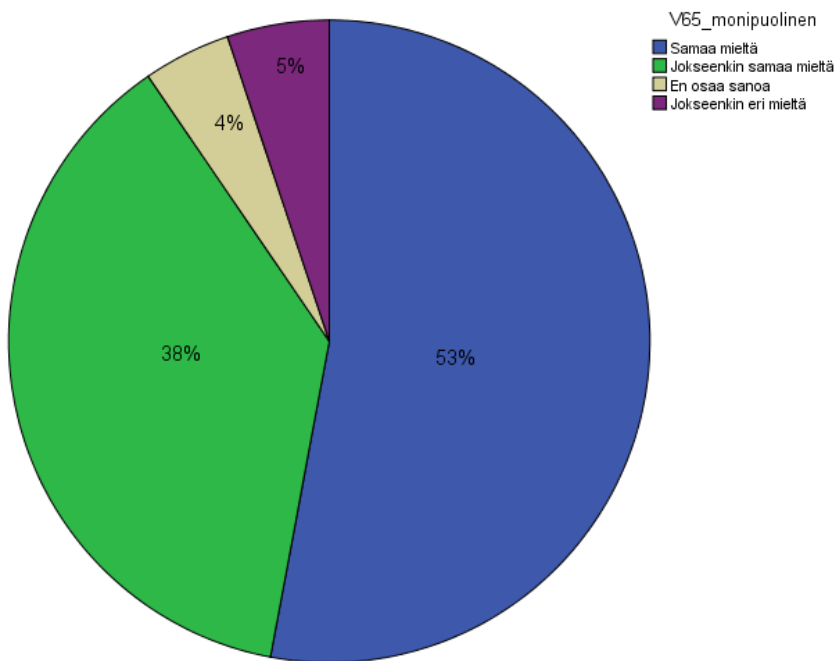
KUVAAJA 7: Turku Pride on esteetön

Turku Pride on monipuolinen

Tällä väittämällä haluttiin kartoittaa sitä, kuinka monipuolisena Turku Priden tarjonta koettiin. Monipuolisuudella tarkoitettiin oheisohjelman tarjontaa, mutta myös esimerkiksi esiintyjien monipuolisuutta. Monipuolisuudella haettiin myös mielikuvaa siitä, tarjoaako Turku Pride erilaista ohjelmaa erilaisille ryhmille. Väittämän kanssa samaa mieltä ja jokseenkin samaa mieltä olivat suurin osa vastaajista.

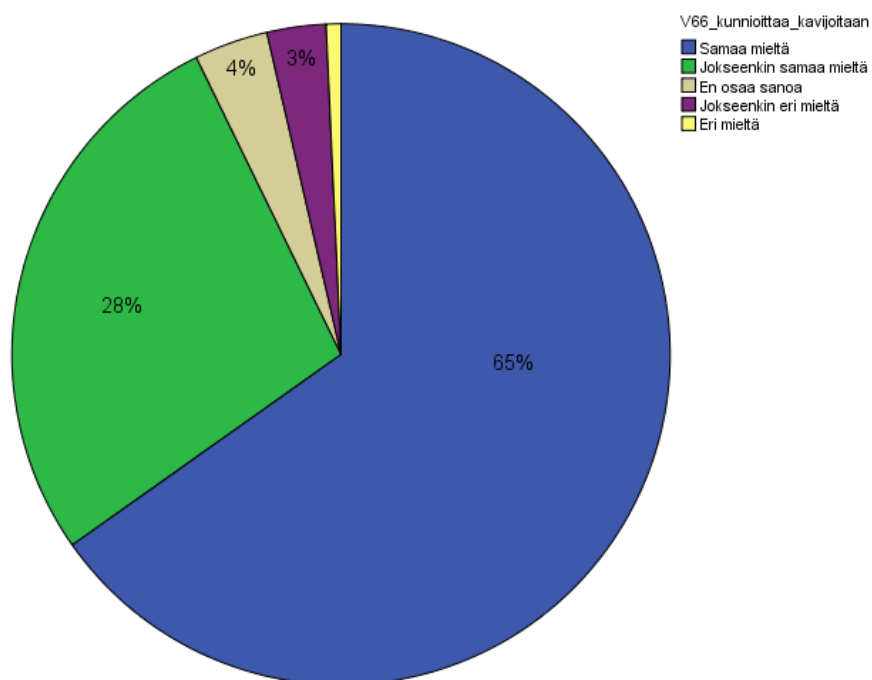
KUVAAJA 8: Turku Pride on monipuolinen

Turku Pride kunnioittaa kävijöitään

Väittämää ”Turku Pride kunnioittaa kävijöitään” kysyttäessä haluttiin selvittää kävijöiden mielipide siihen, onko Turku Priden viestinnässä jotain, mikä saattaisi loukata tiettyjä ryhmiä tai yksilöitä. Vastausten perusteella suuri osa vastaajista koki, että Turku Pride kunnioittaa kävijöitään. Kuitenkin pieni osa vastaajista, noin 4% oli väittämän kanssa jokseenkin tai täysin eri mieltä. Kuvaaja 9 kertoo, kuinka tähän väitteeseen vastattiin.

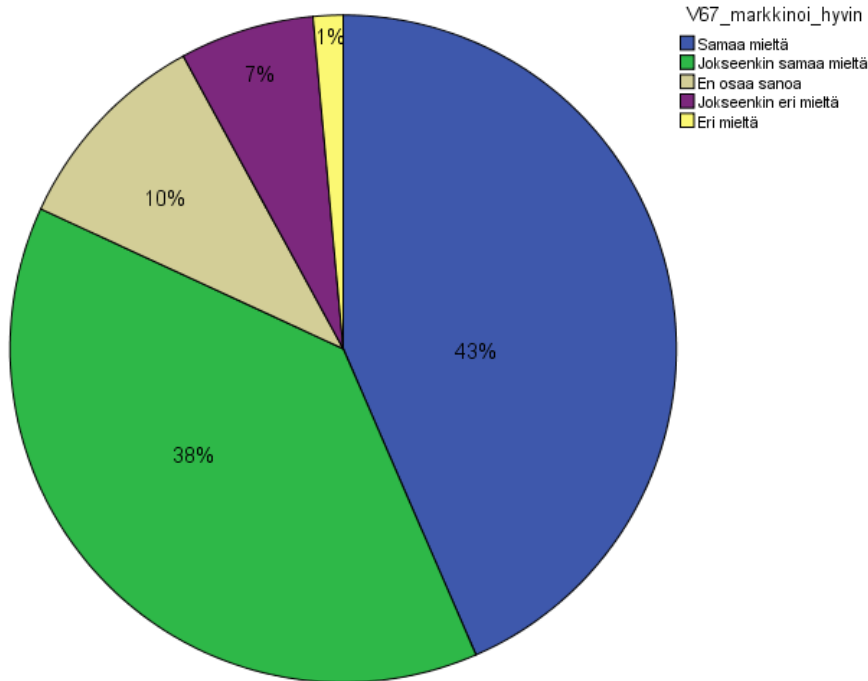
KUVAAJA 9: Turku Pride kunnioittaa kävijöitään

Turku Pride markkinoi itseään hyvin

Väittämän ”Turku Pride markkinoi itseään hyvin” kanssa samaa mieltä oli valtaosa vastaajista. Kuvaajassa 10 näkyy, kuinka kyselyyn vastanneet olivat vastanneet väittämään. Turku Priden markkinointikanavia olivat Facebook, tapahtuman nettisivut ja printtijulkaisut.

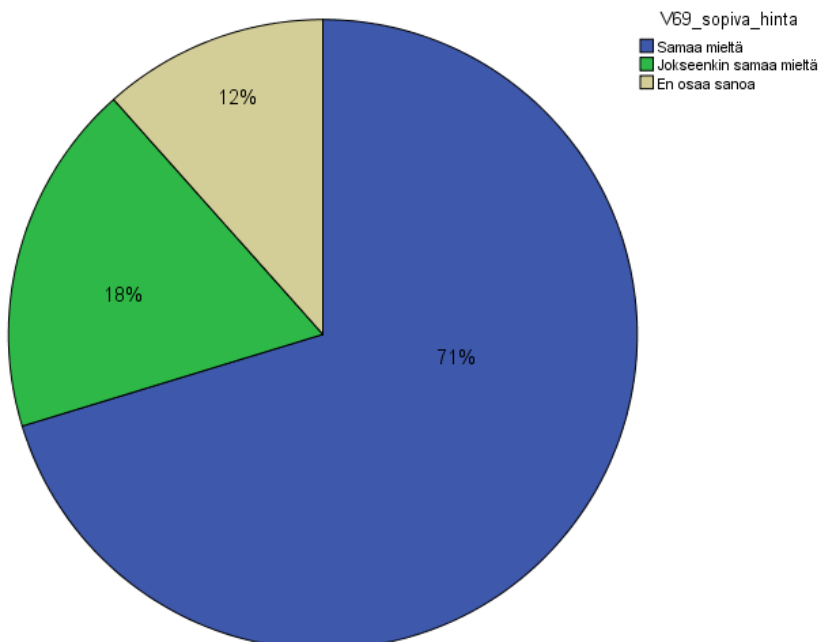
KUVAAJA 10: Turku Pride markkinoi itseään hyvin

Turku Pride on sopivan hintainen

Suurin osa kyselyyn vastanneista oli sitä mieltä, että Turku Pride on sopivan hintainen. Turku Pride oli pääosin ilmainen tapahtuma. Myös suuri osa oheisohjelmasta oli täysin maksutonta. Tällä kysymyksellä pyrittiin myös selvittämään, mielletäänkö tämä lähes maksuttomuus hyväksi. Kuvaajassa 11 näkyy, kuinka tähän väittämään vastattiin.

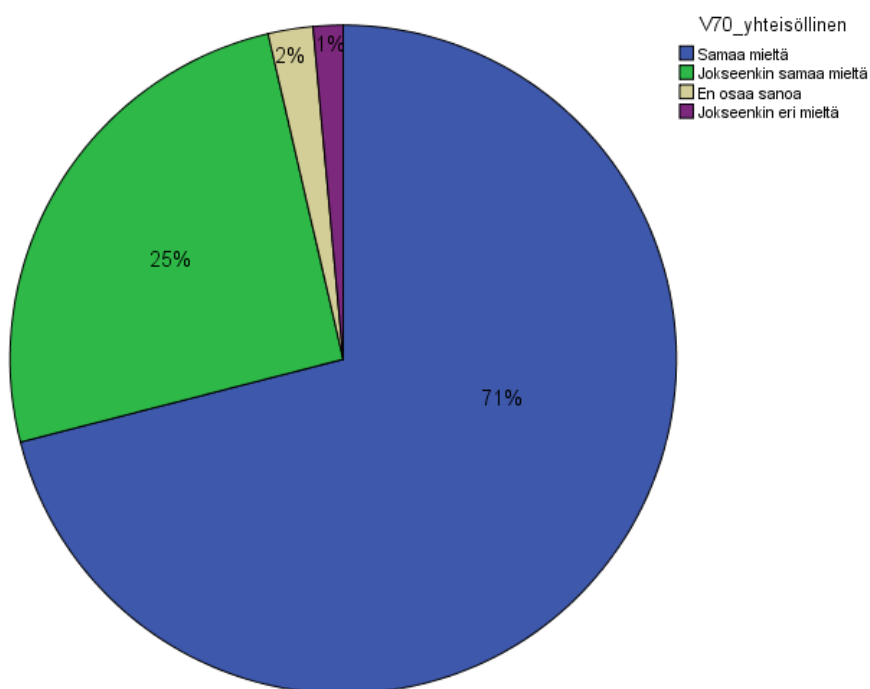
KUVAAJA 11: Turku Pride on sopivan hintainen

Turku Pride on yhteisöllinen tapahtuma

Väittämän ”Turku Pride on yhteisöllinen tapahtuma” kanssa samaa mieltä oli suurin osa vastaajista. Kuvaajassa 12 näkyy, kuinka tähän väittämään vastattiin.

KUVAAJA 12: Turku Pride on yhteisöllinen tapahtuma

Mielikuvat

Näiden kysymysten avulla pyrittiin kartoittamaan osallistujien erilaisia mielikuvia tapahtumasta. Kokonaisuudessaan vastaajien näkemykset tapahtumasta olivat positiivisia.

Kehitysehdotukset ja kritiikki avoimissa vastauksissa

Kyselyssä pyydettiin vastaajaa kertomaan, mitä kehitettävää Turku Pridessa on.

Turku Pride nähtiin mielenosoituksellisena ja poliittisena tapahtumana, mikä herätti osassa vastaajista negatiivisia tunteita. Kuitenkin monivalinnoissa mielenosoituksellisuudesta kysyttäessä, vastaukset ovat suurimmaksi osaksi positiivisia.

Mielenosoitukseellisuuden poistamista perusteltiin esimerkiksi sillä, että se sulkee tiettyjä ryhmiä tapahtuman ulkopuolelle. Moni näki myös, että poliittisuus ei liity Pride-liikkeeseen ja sen tulisi irrottaa siitä.

” Syyllistävyys, ehdottomuus ja suhteellisen avoin vasemmistolaisuus eivät kuulu Pride-liikkeeseen, eivät Turussa eivätkä muualla. Turku Pride ei myöskään saisi olla jatkossa mielenosoitus, vaikka me emme olekaan tasa-arvoisia Suomessa, sillä mielenosoitusmaisuus sulkee ulkopuolelleen/karkoittaa monia osallistujia. Mielenosoituksille on aikansa ja paikkansa, Pride-kulkueet ja puistojuhlat eivät ole näitä paikkoja.”-vastaaja 15

Kehitettävänä seikkana moni näki myös Turku Priden esiintyjät. Useassa avoimessa vastauksessa toistui toive isommista nimistä ja tunnetummista artisteista.

” Olisi mukavaa jos Prideilla olisi tunnettuja esiintyjä myös. Myös puistojuhla alue voisi olla isompi ja mukavampi. Esim. 2014, kun oli kupittaan puistossa.”- vastaaja 16

Turku Priden näkyvyys mediassa ja markkinointi oli yksi kehitysseikka osalla vastaajista. Markkinointi ja viestinnän ongelmana nähtiin se seikka, että viesti tulee vain tietyssä ”kuplassa” eläville. Toisin sanoen markkinointi ei tavoita kaikkia, ainoastaan niitä, jotka jo entuudestaan seuraavat Turku Priden toimintaa.

” Enemmän markkinointia, tuntuu, että nyt sitä markkinoidaan vain niille, jotka tietävät tapahtumasta entuudestaan.”- vastaaja 12

” Omassa kuplassani Priden tiedotus saavuttaa hyvin yleisönsä, mutta voi olla, että somekeskeinen tiedotus ei tavoita kaikkia potentiaalisia kiinnostuneita. –”-vastaaja 18

Oheisohjelma sai myös avoimissa vastauksissa kehitysehdotuksia. Yksi kehitysehdotus olisi järjestää enemmän koulutustilaisuuksia, esimerkiksi sote-alan työntekijöille.

” Paljon ja monipuolista. Tälleen nuorisotyöntekijän näkökulmasta olisi voinut olla enemmänkin meille työntekijöille keskustelutilaisuuksia tai infopöytäjäyksiä. Kaikilla ei esim oo termistö hallussa tms. Ja tuon paneelin osalta markkinointi oli ainakin vähän huono, paikalla oli vain muutama. Kaupungin nuorisotyöntekijöille vois järjestää jonkun oman pride teemasen jutun pride viikon tiistaina, aamupäivällä, jolloin työntekijöillä toimistopäivä.”- vastaaja 78

Mitä positiivista Turku Pridessa

Kyselyssä pyydettiin myös kertomaan mitä positiivista Turku Pridessa on. Avoimissa vastauksissa nousi erityisesti esiin tapahtuman hyvä henki, yhteisöllisyys ja oheisohjelman monipuolisuus. Osa vastaajista vertasi myös Turku Pridea muihin suomalaisiin Pride -tapahtumiin ja koki positiivisena Turun tapahtuman välittämän poliittisen sanoman, mikä vastaajien mielestä ei muissa tapahtumissa välity.

”Hyvä henki, tekijöidensä ja Turun näköinen, sopivan kokoinen, kaiken kaikkiaan kiva tapahtuma.” - vastaaja 6

4.6 Ongelmakohdat

Kyselyssä erityisesti ongelmakohdiksi nousevat mielenosoitus-termin käyttäminen, puistojuhlan sijainti ja esiintyjät. Mielenosoitus-termin käyttäminen nähtiin ongelmalliseksi sen aiheuttamien mielenyhtymien vuoksi.

Mielenosoitus on Turku Priden tapauksessa yleisnimityksenä käytetty nimike yleiselle kokoukselle. Finlex antaa määritelmän yleiselle kokoukselle:

”Yleisellä kokouksella tarkoitetaan tässä laissa mielenosoitusta tai muuta kokoontumisvapauden käyttämiseksi järjestettyä tilaisuutta, johon muutkin kuin nimenomaisesti kutsutut voivat osallistua tai jota he voivat seurata. Yleisenä kokouksena ei kuitenkaan pidetä sellaista mielenosoitusta, joka on tarkoitettu ainoastaan yksittäisten henkilöiden mielipiteen ilmaisemista varten.” (Kokoontumislaki 530/1999)

Turku Pride on lähtökohtaisesti määritelty mielenosoitukseksi, koska sen perusajatuksena on olla poliittinen, yleinen kokous. Tapahtuma ei kuitenkaan ole puoluepoliittinen eikä tue mitään yksittäistä poliittista puoluetta.

Mielenosoituksellisuus ei kuitenkaan tarkoita, että tapahtuman henki on negatiivinen. Kyselyn palautteessa Turku Pride koettiin pääsääntöisesti positiiviseksi kokemukseksi ja tapahtuman henki iloiseksi. Turku Pride mielenosoituksellisuudellaan ottaa etäisyyttä Suomen suurimpaan Pride-tapahtumaan, Helsinki Prideen. Tapahtumat, vaikkakin kummatkin Pride-nimikkeellisiä, ovat luonteeltaan erilaisia.

Puistojuhla sijaitsi vuoden 2016 Turku Pride- tapahtumassa Turun keskustassa, Puolalanpuistossa. Aiempina vuosina tapahtuma oli järjestetty vuonna 2015 Vanhalla Suurtorilla ja 2014 Kupittaaan puiston hiekkakentällä.

Puolalanpuisto valittiin tapahtumapaikaksi sen keskeisen sijainnin vuoksi. Puistossa oli myös selkeät poistumisreitit, sopivat paikat lavalle, sekä nurmialuetta, jossa osallistujat voivat istuskella.

Haasteena Puolalanpuistossa oli sen mäkisyys, jonka vuoksi se oli jokseenkin esteellinen. Esteellisyys on tapahtumapaikalle ongelmallista, sillä esteettömyys on yksi Turku Priden peruseriaatteista.

Ongelmana on Turun keskusta-alueen vähäiset sopivat alueet puistojuhlan järjestämiseksi. Tapahtumapaikan tulisi olla keskeisellä paikalla, riittävän suuri ja avoin, sekä esteetön, jotta siellä voidaan järjestää puistojuhla.

Juontaja ja esiintyjät saivat paljon palautetta kyselyssä. Juontajavalintaa kritisoitiin epäsovivana koko perheen tapahtumalle. Esiintyjistä taas tapahtumaan toivottiin isompia nimiä ja osa vastaajista ei pitänyt punkista.

5 KEHITYSEHDOTUKSET

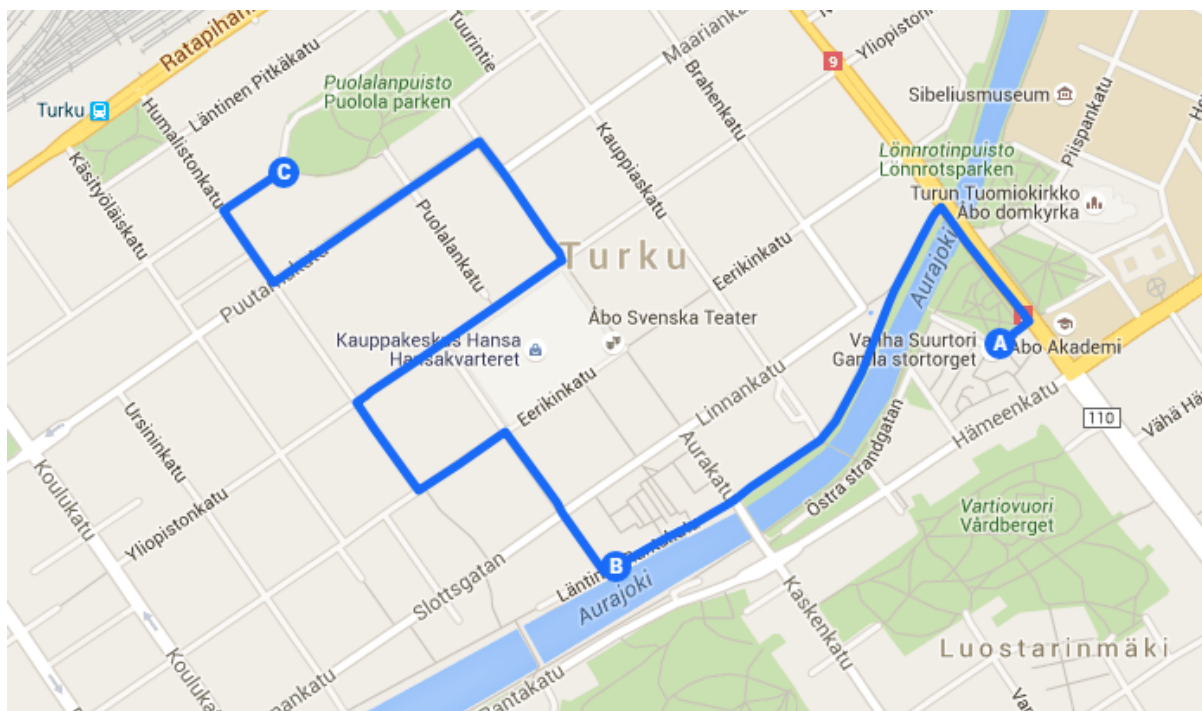
5.1 Alue ja kulkue

Tapahtuma-alueen tulee olla tapahtuman luonteeseen sopiva. Alueen tulee olla osallistujalle turvallinen ja helposti saavutettavissa oleva. (Conway 2009. 33)

Koska suurin osa Turku Priden osallistujista tulee Turusta tai lähikunnista, voidaan olettaa, että kaikki kaupungin keskeisimmät puistoalueet ovat jokseenkin tuttuja osallistujalle. Tämä tuttuus voi tarkoittaa osallistujalle suurempaa turvallisuuden tunnetta, jolloin osallistuja kokee tapahtuman iloisemmaksi kuin paikassa joka ei ole hänelle entuudestaan tuttu. Turvallisuuden tunne voi kuitenkin muodostaa osallistujassa halveksuntaa turvallisuustoimenpiteitä kohtaan. (Conway 2009. 33).

Tulevina vuosina Turku Pride tapahtuman puistojuhlan voi järjestää kaupungin eri puistoissa. Esimerkiksi Kupittaaanpuisto, jossa myös vuoden 2014 Turku Pride järjestettiin, on vielä suhteellisen keskeinen alue. Kupittaaanpuistossa on myös paljon nurmialueita, eikä se ole mäkinen. Sen sijainti kuitenkin tarkoittaa sitä, että tapahtumapaikalle tarvitaan vesipisteitä ja enemmän wc-koppeja, sillä lähistöllä ei ole julkisia wc-tiloja. Myöskin Kupittaaanpuiston tapauksessa kulkueen reitti tulee suunnitella siten, että se kiertää kaupungin keskustan katuja.

Turku Pridella tapahtuma-alueen valintaan vaikuttaa alueen pohja-asettelu ja tapahtumapaikan esteettömyys. Puistojuhlan sijainnin täytyy olla järkevästi saavutettavissa kulkueen päättöpaikkana. Vuonna 2016 kulkue lähti Vanhalta suurtorilta ja päättyi Puolalanpuistoon.

KARTTA 1: Vuoden 2016 kulkueen reitti

Kulkueen reitin suunnittelussa tulee ottaa huomioon reitin pituus, sen keskeisyys ja siihen vaadittavat liikennejärjestelyt. Vuoden 2016 reitti koettiin liian mutkaiseksi ja siten pitkäntuntuiseksi, jonka vuoksi osa osallistujista poistui kesken kulkueen ja oikaisivat suoraan puistojuhlaan. Reitti oli kuitenkin tarkkaan mietitty, jotta se olisi tarpeeksi pitkä ja kulkisi kaupungin vilkkaampia katuja, kuten yliopistonkadun kautta. Kuitenkin reitin tulee ottaa huomioon esteettömyys myös pituuden suhteen.

Kulkueen koordinoinnissa tulee ottaa huomioon myös yleisölle viestiminen. Kyselyn vastauksissa nousi esiin kritiikkiä kulkueen lähdön hankaluudesta. Kulkueen reitti julkaistiin ennen tapahtumaa Turku Priden Facebook -sivuilla, mutta se ei kuitenkaan tavoita kaikkia osallistujia. Kuten kommentoissakin mainittiin, paikan päällä tapahtuva

tiedotus tulee järjestää niin, ettei lähdössä ole epäselvyyksiä. Tämä tarkoittaa, että blokkeja tulee olla ottamassa vastaan henkilö, joka osaa ohjeistaa heille mihin kohtaan kulkuetta he tulevat ja mihin suuntaan kulkue lähtee. Myös kulkueen lähtöilmoitus tulee kuulua koko kulkueeseen, jonka vuoksi henkilöitä voi olla useampia megafonin kanssa huutamassa, kun kulkue lähtee liikkeelle.

Turku Pride- kulkue on mielenosoitusmarssi, joka saa näkyä ja kuulua. Kulkueesta muodostuu niin pitkä, ettei sen alkupäässä olevan huudattajan iskulauseet kuulu taakse. Huudattajia ja musiikkia kulkueeseen tulisi lisätä, jotta tunnelma pysyisi korkeana.

Liikenteenohjaajia on jokaisena Turku Pridena tarvittu noin kolmekymmentä Turun Poliisin suosituksesta. Liikenteenohjaussuunnitelma on laadittu yhdessä turvallisuussuunnitelman kanssa ja ohjeistus liikenteenohjaaja-vapaaehtoisille annettu tapahtumapäivänä. Ongelma liikenteenohjauksessa on ollut kommunikoinnin puute liikenteenohjaajien kesken, sekä järjestysvalvojen ja liikenteenvalvojen välillä. Ongelmana on myös kulkueen eri osien kommunikaation puute. Kun yksi osa kulkuetta jää odottamaan ohikulkevaa liikennettä, kulkueen etupää jatkaa matkaa. Ongelmat heijastuvat vahvasti kävijöihin, joille nämä tilanteet ovat epämielisiä.

Liikenteenohjauksessa liikenteenohjaajien tulisi aina viestiä viereisissä risteyksissä seisoville liikenteenohjaajille, kun liikennettä päästetään kulkemaan ja kulkue on pysähtynyt.

5.2 Ohjelma ja juontaja

Turku Priden puistujuhlan juontajalla tulee olla kokemusta julkisesta puhumisesta, olla paikallinen ja tuntea Turku Priden taustat ja tarkoitusperät. (TED 2017)

Juontajan tehtävä on toimia tapahtuman kasvoina, hän ajaa tapahtumaa eteenpäin ja pitää kiinni aikatauluista. Turku Priden juontajaksi tulee valita henkilö, joka osaa toimia viihdyttäjänä, mutta hänen tärkein tehtävänsä on ajaa tapahtumaa eteenpäin.

Turku Priden ohjeisohjelma vuonna 2016 oli runsas ja siinä oli suosittuja tapahtumia. Turussa tapahtumien sopivia paikkoja on jokseenkin haastavaa löytää, sillä sijainnin täytyy olla keskeinen ja paikan viihtyisä ja tarpeeksi suuri.

Vuoden 2016 Turku Priden puistojuhlissa oli kolme esiintyjää, Sammuneet katulyhdyt, Harmi ja Mia Renwall. Näistä kaksi ensimmäistä ovat paikallisia yhtyeitä ja Mia Renwall taas Helsingistä. Palaute esiintyjistä vaihteli paljon tyytyväisen ja tyytymättömän välillä. Vastaajat kaipasivat juhlaan enemmän tunnettuja artisteja ja yhtyeitä, mutta toisaalta osa kannustaa paikallisuutta.

Esiintyjät eivät ole olleet Turku Pridelle etusijaisen tärkeä osa tapahtumaa, koska kulkue on tärkein osa tapahtumaa. Kuitenkin mahdollisuus antaa myös vähemmän tunnetuille esiintyjille näkyvyys tällaisessa tapahtumassa on otettu huomioon. Paikallisella tasolla Sammuneet Katulyhdyt ja Harmi ovat jokseenkin tunnettuja yhtyeitä, kun taas Mia Renwall on tullut tunnetuksi ohjelmasta The Voice of Finland.

Turku Priden on toimittava omien resurssien mukaisesti artistihaussa. On hyvä säilyttää paikallisuus ja pienten bändien tukeminen. Kuitenkin tämä ei rajaa pois kansallistekin tunnetun artistin kiinnittämistä ohjelmaan. Vuonna 2014 esiintyjänä oli esimerkiksi suomalainen artisti Samuli Putro, joka on erittäin tunnettu.

Kolme esiintyjää puistojuhlissa on koettu hyväksi määräksi esiintyjä, jossa kannattaa pysyttäytyä. Näistä esiintyjistä esimerkiksi kaksi voisi olla pienempiä paikallisia ja yksi suurempi artisti. Kuitenkin, koska Turku Pride ei pääsääntöisesti maksa esiintyjille, on suurempien artistien saaminen puistojuhlaan hankalaa.

5.3 Mielenosoituksellisuus

Turku Priden päätöstä esittäytyä mielenosoituksena on kritisoitu kyselyssä muutama otteeseen, vaikka toisaalta monivalintakyselyssä mielenosoituksellisuudesta noin puolet vastaajista piti Turku Pridea mielenosoituksena.

Kritiikin mukaan tämä mielenosoituksellisuus rajoittaa osallistujia, sillä kaikki eivät koe oloaan mukavaksi osallistua mielenosoitukseen. Pride nähdään myös enemmän juhlanakin kuin mielenosoituksena.

Turku Priden tuotantotiimi ja hallitus on kuitenkin aikaisempina vuosina tehnyt päätöksen, että mielenosoituksellisuus on osa Turku Pridea ja sen ideologiaa.

Turku Priden täytyy ottaa huomioon, että valinta tehdä mielenosoitus rajoittaa jonkun verran myös asiakaskuntaa. Kuitenkin tämä mielenosoituksellisuus näkyy kulkueessa ja puistojuhlissa lähinnä poliittisina iskulauseina ja huudattamisena, eikä kyseessä

ole esimerkiksi torimielenosoitus, jossa puhujat voivat olla puoluepoliittisia. Tämä mielenosoituksellisuus on enemmänkin aatteellinen, päätös kutsua tapahtumaa mielenosoitukseksi.

Turku Pride on suomalaista Pride-tapahtumista ainoa, joka määrittelee itsensä mielenosoitukseksi. (Rämö 2011) Tapahtuman lähtökohdat ovat siten erilaiset. Turku Pride ei todennäköisesti tule muuttamaan tulevina vuosina mielenosoituksellisuuttaan. Sen sijaan tarve avata mielenosoituksen määritelmää löytyy. Yleisölle täytyy osoittaa, että mielenosoitus on vielä tässä maailmantilanteessa tarpeellinen ja mielikuvia siitä tulisi pyrkiä muuttamaan positiiviseksi. Mielen osoittaminen ja kokoontuminen ovat Suomessa kansalaisoikeus, jota tulee vaalia. Tämä myös tarkoittaa mielenosoituksen lainmukaisuutta ja sen järjestämisessä turvallisuuden huomioon ottamista.

5.4 Turvallisuus

Olen ollut Turku Priden turvallisuusvastaava ja toiminut kulkueessa ja puistojuhlassa järjestyksenvalvojien esimiehenä vuodesta 2015. Turku Priden turvallisuussuunnitelu lähtee kulkueen reitin suunnittelusta ja sen mahdollisista ongelmakohtista. Turvallisuuspäällikkö on myös tiiviissä yhteistyössä Turun poliisilaitoksen kanssa tapahtumaa edeltävänä aikana, sekä tapahtumapäivänä.

Kyselyn vastausten mukaan suurin osa koki olonsa turvalliseksi sekä kulkueessa, että puistojuhlassa. Kuitenkin pieni osa vastaajista oli kokenut jonkin asteista turvattomuuden tunnetta. Kyselyn otos oli suhteellisen pieni, joten voidaan olettaa, että kokonaisuudessaan useampi kävijä oli kokenut turvattomuutta. Tämä voi johtua yksittäisistä tapauksista, kuten aiemmin tekstissä mainitussa sitaatissa, kadun kulmassa valokuvanneista henkilöistä.

Ongelmaksi muodostuu se, ettei turvallisuushenkilökunta, eli turvallisuuspäällikkö tai järjestyksenvalvojat saa tietoonsa tapahtuman aikana näitä tapauksia, jolloin asiaan voitaisiin puuttua. Tiedon kulkeminen kulkueen aikana on vaikeaa, vaikka järjestyksenvalvojilla on radiopuhelimet.

Osaksi myös järjestyksenvalvojien puutteellinen ymmärrys siitä, mikä on suvaittavaa käytöstä kulkueen katselijoilta, vaikeuttaa asioihin puuttumista. Esimerkiksi vihamielinen huutelu tai tietyissä tilanteissa ihmisten valokuvaaminen ei ole suotavaa. Kuiten-

kin julkisessa tilassa valokuvaus on lain puitteissa sallittua. Erityisesti ongelmallista on muissa suomalaisissa mielenosoituksissa käynyt, kun äärioikeiston kannattajat valokuvaavat mielenosoituksiin osallistujia tarkoituksenaan selvittää osallistujien henkilöllisyys.

Kehitettävää Turku Priden turvallisuusjärjestelyissä on ehdottomasti juuri toimijoiden välisessä viestinnässä. Tähän mennessä osa järjestyksenvalvojista on ollut vapaaehtoisia ja osa taas palkattuja. Ohjeistus ja viestintä on tähän mennessä ollut hankalaa palkattujen järjestyksenvalvojien kanssa, sillä heillä on tapahtumassa mukana oma kenttäpäälikkö, joka on antanut omat ohjeistuksensa, sekä omat radiopuhelimet, jotka toimivat eri taajuudella kuin tapahtuman omat. Tämä on asia, johon kiinnitetään seuraavien vuosien turvallisuussuunnittelussa erityisesti huomiota.

6 TILAAJAN PALAUTE

Sain Turku Pride ry:n varapuheenjohtajalta, Amro el-Khatibilta palautteen opinnäytetyöstäni. Palautteessaan hän halusi korostaa, että kyselystä saadut kommentit kojujen hajanaisesta sijainnista ja muista puistojuhlaan liittyvistä seikoista, johtuivat vuoden 2016 hankalasta puistojuhlan sijainnista ja poliisin, sekä liikennöitsijöiden ohjeistuksista.

Hän myös totesi, että vuoden 2017 Turku Pride tullaan näillä näkymin järjestämässä Kupittaa puistossa, jonka johdosta moneen palautteesta ilmenneeseen epäkohtaan voidaan puuttua.

Opinnäytetyössä esiin tullut palaute ohjelmasta ja juontajasta oli hänellä tiedossa jo kuullun palautteen perusteella. Hän kiitti minua opinnäytetyöstäni ja mainitsi, että sen antamia tietoja aiotaan käyttää tulevien Turku Pride tapahtumien järjestämisessä.

LÄHTEET

Asikainen, Reeta 2017. Suullinen tiedonanto 27.4.2017

Conway, Des 2009. The Event Manager's Bible. The Complete Guide to Planning and Organising a Voluntary or Public Event. Third edition 2009. Oxford: How To Books Ltd.

Eriksson, Panda 2016. Suullinen tiedonanto 29.11.2016

Erkkilä, Kristiina 2013. Sivistystoimen interaktiivinen työkalupakki palvelumuotoiluun. Viitattu 1.2.2017. http://designresearch.aalto.fi/groups/encore/wp-content/uploads/2013/11/Sivistystoimen_tyokalupakki_palvelumuotoiluun2.pdf

el-Khatib, Amro 2016. Suullinen tiedonanto 22.11.2016.

Invalidiliitto 2016. Esteettömyys. Viitattu 2.12.2016. <http://www.invalidiliitto.fi/portal/fi/esteettomyys/>

Miettinen, Satu 2011. Palvelumuotoilu – yhteissuunnittelua, empatiaa ja osallistumista. Teoksessa Satu Miettinen (toim.) Palvelumuotoilu – uusia menetelmiä käyttäjätiedon hankintaan ja hyödyntämiseen. Tampere: Tammerprint Oy

Mustola, Kati 2007. Suomalaisten lesbo- ja homoliikkeiden historiaa. Teoksessa Kati Mustola & Johanna Pakkanen (toim.) Sateenkaari-Suomi. Seksuaali- ja sukupuolivähemmistöjen historiaa. Helsinki: Like, 18-37.

Pohjola, Laura 2016. Suullinen tiedontanto 24.11.2016

Pihlman, Olga 2016. Turku Pride haluaa stopin syrjinnälle – ”Rauhaa ei pitäisi joutua vaatimaan”. Viitattu 20.11.2016. <http://yle.fi/uutiset/3-9113690>

Ranneliike 2016. Useamman tuhannen osallistujan Turku Pride -kulkue vaati äitiyslakia ja translakia lauantaina. Viitattu 1.12.2016. <http://ranneliike.net/teema/useamman-tuhannen-osallistujan-turku-pride-kulkue-vaati-aitiyslakia-ja-translakia-lauantaina?aid=12547>

Rämö, Marjo 2011. Järjestäjä: Pride -paraati ei ole mielenosoitus. Viitattu 03.03.2017. <http://www.tamperelainen.fi/artikkeli/62700-jarjestaja-pride-paraati-ei-ole-mielenosoitus>

Seta 2016. HLBTIQ historiaa Suomessa. Viitattu 1.12.2016. <http://seta.fi/historia/>

Ted 2017. Select your speakers + performers. Viitattu 20.01.2017.

<https://www.ted.com/participate/organize-a-local-tedx-event/tedx-organizer-guide/speakers-program/select-your-speakers-performers>

Turku Pride 2016 a. Periaatteet ja pelisäännöt. Viitattu 20.11.2016.
<https://turkupride.fi/periaatteet-ja-pelisaannot/>

Turku Pride 2016 b. Turku Priden takana. Viitattu 20.11.2016.
<https://turkupride.fi/turku-priden-takana/>

Turku Pride 2016 c. Sponsorit. Viitattu 21.11.2016. <https://turkupride.fi/sponsorit/>

Turku Pride 2016 d. Turku Priden ohjelma. Viitattu 30.11.2016.
<https://turkupride.fi/ohjelma>

Kokoontumislaki 530/1999, 2§

Yle uutiset 2010. Pride-kulkueeseen sumutettiin pippurikaasua Helsingissä. Viitattu 4.1.2017. <http://yle.fi/uutiset/3-5590499>